Hallituksen esitys Eduskunnalle korkolainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitys sisältää ehdotuksen korkolaiksi. Korkolakia sovellettaisiin rahavelalle maksettavaan korkoon. Julkisoikeudelliset saamiset jäisivät kuitenkin lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Korkolaki olisi pääsääntöisesti tahdonvaltainen, joten sopijapuolilla olisi yleensä mahdollisuus sopimuksin poiketa lain säännöksistä. Kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisissä suhteissa olisi kuitenkin sellainen ehto tehoton, jonka mukaan kuluttajan olisi suoritettava enemmän viivästyskorkoa kuin laissa on säädetty.

Korkolaissa säädettäisiin kahdenlaisesta korosta, velalle ennen erääntymistä suoritettavasta korosta sekä viivästyskorosta. Velka olisi ennen erääntymistä koroton, jollei toisin ole sovittu tai muuta johdu kauppatavasta.

Pääosa lain säännöksistä koskisi viivästyskorkoa. Viivästyskoron korkokanta olisi 16 prosenttia, kuitenkin aina vähintään kuusi prosenttiyksikköä kulloinkin voimassa olevaa Suomen Pankin peruskorkoa korkeampi. Milloin tällä tavalla laskettu viivästyskorko olisi alempi kuin velalle eräpäivää edeltäneeltä ajalta maksettava korko, olisi viivästyskorkoa kuitenkin maksettava saman perusteen mukaan kuin ennen erääntymistä.

Viivästyskorkoa olisi maksettava eräpäivästä lukien, jos sellainen päivä on velallista sitovasti ennalta määrätty. Jollei eräpäivää ole ennalta määrätty, olisi viivästyskorkoa yleensä maksettava siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut päivästä, jolloin velkoja lähetti velalliselle laskun tai muutoin vaati määrätyn rahamäärän suorittamista sekä ilmoitti maksun laiminlyöntiin liittyvästä koronmaksuvelvollisuudesta. Vahingonkorvauksen tai siihen rinnastettavan velan maksuajasta olisi kuitenkin voimassa erityissäännös. Sen mukaan viivästyskorkoa olisi suoritettava siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut päivästä, jolloin velkoja esitti vaatimuksensa sekä sellaisen velan perustetta ja määrää koskevan selvityksen, jota häneltä kohtuudella voidaan vaatia ottaen huomioon myös velallisen mahdollisuudet hankkia selvitys. Tämä säännös olisi pakottava korvauksensaajan hyväksi. Tahallisesta rikoksesta maksettavalle vahingonkorvaukselle viivästyskorkoa olisi maksettava siitä lähtien, kun vahinko tapahtui.

Velalle, jonka eräpäivää ei ole määrätty, viivästyskorkoa laskettaisiin aina yllä mainittujen säännösten estämättä viimeistään siitä päivästä lukien, jona velan maksua koskeva haaste, lainhaku tai maksamismääräyshakemus annettiin velalliselle tiedoksi.

Korkolakiin sisältyisivät myös velkojan viivästyksen ja eräiden maksuesteiden vaikutusta sekä viivästyskoron sovittelua koskevat säännökset.

Esityksessä ehdotetaan myös kauppakaaren 9 luvun 12 §:n muuttamista korkolakia vastaavaksi sekä velkakirjalain 6 §:n ja vakuutussopimuslain 24 §:n korvaamista viittaussäännöksellä.

Laki on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä syyskuuta 1982.

1680011852

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
YLEISPERUSTELUT	3
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3
1.1. Tavoitteet	3
1.2. Keinot	3
1.2.1. Lain sisältö ja soveltamisala	3
1.2.2. Lain tahdonvaltaisuus ja kuluttajansuoja	4
1.2.3. Viivästyskoron määrä	5
1.2.4. Viivästyskoron laskeminen	6
1.2.5. Muuhun lainsäädäntöön ehdotetut muutokset	7
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	8
2.1. Nykyinen tilanne	8
2.1.1. Lainsäädäntö	8
2.1.1.1. Yleiset säännökset	8
2.1.1.2. Erityislainsäädäntö	9
2.1.2. Käytäntö	11
2.1.3. Koroista ja korkopolitiikasta	11
2.1.4. Muiden pohjoismaiden oikeus	13
2.1.4.1. Ruotsi	13
2.1.4.2. Norja	13
2.1.4.3. Tanska	14
2.2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	15
2.2.1. Valmisteluelimet	15
2.2.2. Lausunnonantajat	15
3. Esityksen organisatoriset vaikutukset	16
4. Esityksen taloudelliset vaikutukset	16
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	16
1. Lakiehdotukset	16
1.1. Korkolaki	16
1.2. Laki kauppakaaren 9 luvun 12 §:n muuttamisesta	23
1.3. Laki velkakirjalain 6 §:n muuttamisesta	24
1.4. Laki vakuutussopimuslain 24 §:n muuttamisesta	24
2. Voimaantulo	24
LAKITEKSTIT	24
1. Korkolaki	24
2. Laki kauppakaaren 9 luvun 12 §:n muuttamisesta	26
3. Laki velkakirjalain 6 §:n muuttamisesta	26
4. Laki vakuutussopimuslain 24 §:n muuttamisesta	27
LIITE	28
Rinnakkaistekstit lakiehdotuksista 2—4	28

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Voimassa olevat yleiset säännökset velallisen velvollisuudesta suorittaa viivästyskorkoa sisältyvät 1734 vuoden lain kauppakaaren 9 luvun 8 ja 10 §:ään. Säännösten keskeinen puutteellisuus on niissä säädetyn viivästyskoron alhaisuus. Nykyisen korkotason vallitessa viiden tai kuuden prosentin viivästyskorolla ei voida sanottavasti ennalta ehkäistä maksujen viivästymisiä eikä tällainen korko useinkaan muodosta riittävää korvausta velkojan viivästyksen johdosta ehkä kärsimästä vahingosta. Sitä ei myöskään voida pitää käypänä vastikkeena velallisen viivästymisen kautta saamasta luotosta. Viivästyskoron ollessa yleistä korkotasoa huomattavasti alhaisempi velalliselle on usein edullista jopa muutoksenhakukeinoja käyttäen pidentää sellaisen saatavan maksuaikaa, joka on alioikeuden päätöksellä tuomittu maksettavaksi. Ehdotetun korkolain eräänä päätavoitteena on viivästyskoron suhteuttaminen vallitsevaan korkotasoon ja sen korottaminen sellaiselle tasolle, että se pystyy täyttämään yllä mainittuja viivästyskorolle asetettavia tavoitteita.

Pyrittäessä varmistamaan viivästyskorkoa koskevan sääntelyn ennaltaehkäisevä ja korvaava vaikutus on myös pidettävä huoli siitä, että viivästyskoron laskeminen alkaa riittävän aikaisessa vaiheessa, eikä, kuten tällä hetkellä monessa tapauksessa on asianlaita, vasta velkojan ryhdyttyä muutoin ehkä turhiin oikeudellisiin toimenpiteisiin velallista kohtaan.

Esityksen tarkoituksena on myös selkeyttää korkoa koskevat säännökset, jotka tällä hetkellä ovat monilta osin tulkinnanvaraisia ja joiden soveltamisessa käytäntö on vaihteleva. Kokoamalla kauppakaareen ja velkakirjalakiin (622/47) sisältyvät pääsäännöt yhteen lakiin, parannetaan lain käyttökelpoisuutta. Tähän tavoitteeseen liittyvät osittain myös eräät esitykseen sisältyvään korkolakiin otetut, voimassa olevaan lakiin sisältymättömät säännökset. Näissä säännöksissä on kuitenkin myös samalla pyritty osapuolten kannalta aikaisempaa oikeudenmukaisempaan sääntelyyn.

Voimassa olevat viivästys- ja muita korkoja koskevat säännökset ovat tahdonvaltaista oikeutta. Elinkeinonharjoittajien yleisissä sopimusehdoissa ja vastaavissa asiakirjoissa onkin yleisesti huomattavasti poikettu näistä säännöksistä kuluttajien vahingoksi. Esityksellä pyritään täydentämään kuluttajansuojaa eräillä pääosin kuluttajien elinkeinonharjoittajille maksamia viivästyskorkoja koskevilla pakottavilla säännöksillä.

Korkolainsäädännön uudistaminen on ollut yhteispohjoismaisten valmistelutoimenpiteiden kohteena. Muissa pohjoismaissa on tämän valmistelun tuloksena viime vuosina annettu uudet viivästys- ja muita korkoja koskevat lait, jotka kuitenkin monissa kohdin poikkeavat toisistaan. Esityksessä on otettu huomioon muissa pohjoismaissa suoritetut lainuudistukset.

1.2. Keinot

1.2.1. Lain sisältö ja soveltamisala

Lakia ei ole rajoitettu koskemaan vain viivästyskorkoa. Selvyyden vuoksi on pidetty tarpeellisena ottaa korkolakiin myös kauppakaaren 9 luvun 10 §:ssä oleva pääsääntö, jonka mukaan velka on koroton, jollei muuta sovita, sekä ohje korollisen velan korkokannasta, jos koron määrästä ei ole sovittu. Nämä säännökset ovat luontevasti sijoitettavissa korkoja koskevaan yleiseen lakiin, jota tarvittaessa voidaan myöhemmin täydentää muita korkomuotoja koskevilla säännöksillä. Pääosa lain säännöksistä koskee kuitenkin viivästyskorkoa.

Lain säännöksiä on ehdotuksen mukaan sovellettava kaikkiin rahavelkoihin. Julkisoikeudelliset saamiset jäisivät kuitenkin tämän lainsäädännon ulkopuolelle. Tällä alalla esiintyvät maksutilanteet ovat luonteeltaan varsin vaihtelevia ja ne poikkeavat usein yksityisoikeuden alalla esiintyvistä vastaavista tyyppitilanteista. Julkisoikeudellisiin saamisiin liittyvistä korkoongelmista onkin usein otettu nimenomaisia säännöksiä asianomaisiin erityislakeihin. Tällaisten säännösten puuttuessa mikään ei luonnollisestikaan estä korkolain analogista soveltamista myös julkisoikeudelliseen velkaan.

Ehdotuksen mukaan lain säännöksiä ei sovellettaisi lakisääteiseen eläkevakuutukseen. Tämän alan erityispiirteet, kuten muun muassa yksityisoikeudellisten ja julkisoikeudellisten eläkkeitten yhdenmukaisen käsittelyn tarpeellisuus, estävät lakisääteisten eläkkeiden ottamisen korkolain piiriin. Näitä eläkkeitä koskevassa lainsäädännössä onkin jo säännelty vakuutusmaksulle maksettava viivästyskorko. Olisi kuitenkin myös selvitettävä, millä tavalla viivästyneelle eläkkeelle maksettavia korkoja olisi säänneltävä. Sosiaali- ja terveyshallinnon oikeussuojakomitean mietinnössä (komiteanmietintö 1979: 59) esitetäänkin nimenomaisesti (kannanotossa 30), että kaikille eläkettä maksaville laitoksille säädettäisiin velvollisuus maksaa korkoa muun muassa eläkettä koskevan ratkaisun viipyessä pitkään ensimmäisessä päätöksentekoasteessa tai muutoksenhaun johdosta.

Muiden lakisääteisten vakuutusten osalta ei synny vastaavanlaisia ongelmia, koska niiden perustetta ei miltään osin ole pidettävä julkisoikeudellisena. Sitä seikkaa, että viivästyskorko on säännelty esimerkiksi viranomaisten vahvistamissa vakuutusehdoissa, ei ole pidetty riittävänä perusteena näitten vakuutusten rajaamiseksi lain soveltamisalan ulkopuolelle.

1.2.2. *Lain tahdonvaltaisuus ja kuluttajansuoja*

Esityksen mukaan velallisen velvollisuus maksaa korkoa määräytyisi korkolain mukaan vain, mikäli muuta ei johtuisi velallisen sitoumuksesta tai kauppatavasta tai toisin olisi säädetty. Viivästyskorkosäännösten tahdonvaltaisuus ei ole käytännössä aiheuttanut sellaisia ongelmia, että sopimusvapautta elinkeinonharjoittajien välisissä suhteissa olisi syytä rajoittaa enempää kuin varallisuusoikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/29) 31 §:stä ja velkakirjalain 8 §:stä sekä sopimusoikeuden yleisestä kohtuusperiaatteesta johtuu. Velallinen ja velkoja voisivat siten keskinäisin sopimuksin poiketa lain säännöksistä. Yleisiin sopimusehtoihin otettu ehto korosta tai viivästyskorosta olisi pätevä siinä laajuudessa kuin yleisiä sopimusehtoja yleensä pidetään sitovina. Ehdotetussa laissa ei ole otettu kantaa siihen, voidaanko kauppalaskuun sisältyvää viivästvskorkoa koskevaa lauseketta määrätyin edellytyksin pitää velallista sitovana, vaan tämä määräytyisi edelleen sopimuksia yleensä koskevien periaatteiden mukaan. Velallinen ei siten olisi velvollinen suorittamaan kauppalaskussa olevan lausekkeen perusteella viivästyskorkoa, ellei jokin muu peruste, kuten sopimus tai velallista sitova kauppatapa, häntä tähän velvoita. Voidaan myös olettaa, että laki merkitsisi tällaisten lausekkeiden käyttämisen tarpeen pienenemistä. Kysymys siitä, milloin kauppatapaa voidaan pitää siinä mielessä sitovana, että se syrjäyttää tahdonvaltaisen lain säännökset, jäisi samoin oikeustieteessä ja oikeuskäytännössä muotoutuneiden periaatteiden varaan.

Voimassa olevassa kuluttajansuojalainsäädännössä ei ole kuluttajan maksettavaa korkoa koskevia säännöksiä. Kuluttajien suojan vahvistamiseksi ehdotetaan lakiin tämän vuoksi otettaviksi joitakin pakottavia säännöksiä. Ehto, jonka mukaan kuluttaja olisi velvollinen suorittamaan viivästyskorkoa korkeamman korkokannan mukaan tai aikaisemmasta ajankohdasta lukien kuin korkolaissa on säädetty, olisi tehoton.

Lain pakottavuuden alaa on rajattu osittain samojen periaatteiden mukaan kuin kuluttajansuojalain (38/78) soveltamisalaa. Korkolain kyseinen säännös kattaa kuitenkin eräiltä osin laajemman henkilöpiirin kuin kuluttajansuojalaki, minkä vuoksi laissa on vältetty kuluttaja-käsitteen käyttämistä. Jotta uusi lainsäädäntö vaikuttaisi myös sellaisilla aloilla, joilla viivästyskoron merkitys on suuri, on säännöstöä selvennetty siten, että pakottava sääntely kohdistuu myös asunnon oston yhteydessä maksettavaan viivästyskorkoon sekä asunnon vuokralle maksettavaan viivästyskorkoon. Koska pankkien luotonanto on julkisen valvonnan alaista, sääntelyä ei ole ulotettu koskemaan pankin velalliselle myöntämää luottoa. Pankkien suoraan velalliselle myöntämien kaikkien luottojen osalta vallitsisi näin ollen sopimusvapaus.

Pakottava sääntely koskee esityksen mukaan vain viivästyskorkoa. Sitä vastoin korkolaki ei rajoittaisi sopimusvapautta varsinaisen, ennen eräpäivää suoritettavan koron osalta. Säännöksen antaminen viimeksi maintusta korosta on harkittava kulutusluottoja koskevan lainsäädännön valmistelun yhteydessä, jolloin voidaan ottaa huomioon eri luottomuodot, kuten laina, osamaksukauppa ja tiliosto sekä eri tyyppiset luottokustannukset, kuten korot sekä

erilaiset palkkiot ja maksut. Samassa yhteydessä voidaan myös harkita, olisiko viivästyskorkoa koskeva pakottava sääntely siirrettävä kulutusluottolainsäädäntöön.

Korkean viivästyskoron periminen saattaa johtaa kohtuuttomuuteen tilanteessa, jossa velallisella on katsottava olleen perusteltu aihe kieltäytyä maksamasta velkaansa esimerkiksi sen perustetta tai määrää koskevan riitaisuuden vuoksi. Esityksessä on tämän vuoksi mahdollistettu viivästyskoron sovitteleminen velkojana esiintyvän elinkeinonharjoittajan, asunnon myyjän tai vuokranantajan ja yllä mainitulla tavalla määritellyn kuluttajan välisissä suhteissa. Sovittelulausekkeeseen voitaisiin vedota myös, jos kuluttajan maksun viivästyminen on johtunut maksuvaikeuksista, joihin hän sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiallisesti omatta syyttään on joutunut. Tältä osin ehdotus perustuu osamaksukaupasta annetussa laissa (91/66) omaksuttuihin periaatteisiin. Mainitun lain 2 §:n 2 momentin mukaan velkojalla ei ole oikeutta saattaa voimaan määrättyjä haitallisia seuraamuksia, mikäli sitä on pidettävä kohtuuttomana äsken mainituilla perusteilla.

Myös korvauskysymysten nopeaan käsittelyyn velvoittava erääntymissäännös, jota jäljempänä perustellaan tarkemmin, on tehty pakolliseksi vahingon kärsineen hyväksi.

1.2.3. Viivästyskoron määrä

Viivästyskorkoa määriteltäessä voidaan voimassa olevan lain tavoin lakiin ottaa tietty lukuna ilmaistu prosentti. Lakimääräisen viivästyskoron tehokkuus riippuu kuitenkin myös tämän koron suhteesta yleiseen korkotasoon. Ehdottoman kiinteänä ilmaistun viivästyskoron vaikutukset vaihtelevat siten yleisen korkotason vaihtelun mukaan. Tehokkaasti toimiva viivästyskorkosäännöstö ei tämän vuoksi voi perustua pelkästään kiinteään viivästyskorkoon.

Vaihteleva korkokanta voidaan ilmaista laissa eri tavoin. Laissa voidaan antaa valtuutus vahvistaa korko alemmanasteisella säädöksellä tai viranomaisen päätöksellä. Keskeisen siviilioikeudellisen lainsäädännön ollessa kyseessä olisi kuitenkin pyrittävä välttämään lainsäädäntövallan siirtämisestä, jos koron asianmukainen vaihteleminen voitaisiin vahvistaa myös lain säännöksin. Toinen tapa ilmaista viivästyskoron määrä olisi sen sitominen markkinoilla käytettävään antolainauskorkoon. Tämä ei kuitenkaan ole riittävän täsmällinen käsite, jotta tällainen sääntely olisi mahdollinen.

Kuten jäljempänä kohdassa 2.1.3. on selostettu, ovat talletuspankkien antolainauskorot varsin kiinteässä yhteydessä Suomen Pankin peruskorkoon. Tämä korko toimii maamme koko korkojärjestelmän eräänlaisena perustana ja vaikuttaa enemmän tai vähemmän kiinteästi muihin korkoihin. Suomen Pankin keskeiset korkopoliittiset päätökset koskevat peruskorkoa. Tämän vuoksi, ja kun peruskorko ei myöskään ole ollut niin usein vaihtuva, että sen käyttäminen olisi lain soveltajan kannalta ongelmallinen, viivästyskorko ehdotetaan sidottavaksi Suomen Pankin peruskorkoon. Suomen Pankin peruskoron vastatessa ulkomailla käytettyä diskonttokorkokäsitettä sääntely on myös tältä osin yhdenmukainen Ruotsissa ja Tanskassa omaksuttujen ratkaisujen kanssa.

Jotta korkolaissa tarkoitettujen korkokantojen muutokset olisivat helposti ja käytännöllisesti lakia soveltavien tahojen tietoon saatettavissa, olisi ilmoitus näissä korkokannoissa tapahtuvista muutoksista julkaistava Suomen säädöskokoelmassa. Uusia korkokantoja olisi sovellettava vasta ilmoitusta seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Viivästyskoron määrittely perustuu ennaltaehkäisy- ja korvausnäkökohtiin. Yhtäältä viivästyskoron on oltava niin korkea, ettei velallisen kannata jättää maksuaan maksamatta, ja sen on oltava riittävä korvaamaan velkojan viivästyksen johdosta normaalitapauksessa kärsimät menetykset. Toisaalta sitä ei saa vahvistaa niin korkeaksi, että yleinen korkotaso tämän johdosta nousee. Jotta nämä tavoitteet saavutettaisiin, viivästyskoron on vastattava tai jonkin verran ylitettävä velasta yleensä maksettu korko.

Tämän vuoksi on päädytty ehdottamaan sellaista viivästyskoron korkokantaa, joka lähtökohtaisesti olisi 16 prosenttia. Näin voitaisiin edistää maksujen oikeanaikaista suorittamista. Jotta velkoja saisi korvausta menetykselleen, ehdotetaan lisäksi, että viivästyskoron korkokannan tulisi säilyttää määrätty suhde Suomen Pankin peruskorkoon siten, että viivästyskoron korkokannan tulisi aina ylittää peruskorko kuudella prosenttiyksiköllä.

Ehdotettu 16 prosentin viivästyskorkokanta vastaisi kaupassa käytettyä tavallisinta viivästyskorkokantaa.

On selvää, että laillinen viivästyskorko ei kaikissa tapauksissa riitä kattamaan velkojan viivästyksen johdosta kärsimää vahinkoa. Yleisten vahingonkorvausoikeudellisten periaatteiden nojalla on tällöin ratkaistava, missä määrin velkojalla on oikeus vaatia velalliselta viivästyskoron lisäksi vahingonkorvausta. Esityksessä ei ole puututtu tästä kysymyksestä muotoutuneisiin käsityksiin.

1.2.4. Viivästyskoron laskeminen

Esityksessä on sellaisten velkojen osalta, joiden eräpäivä on velallista sitovasti ennalta määrätty, ehdotettu pysytettäväksi voimassa nykyinen pääsääntö, jonka mukaan viivästyskorkoa on suoritettava eräpäivästä lukien. Samalla on tulkintaongelmien vähentämiseksi selvennetty, milloin toimitsijan tai muun tilintekovelvollisuuteen perustuva velka on katsottava erääntyneeksi. Esityksen mukaan viivästyskorko on viimeksi mainitussa tapauksessa maksettava tilintekopäivästä tai, jollei tiliä ole tehty oikeassa ajassa, siitä kun se olisi viimeistään pitänyt tehdä.

Sellaiselle velalle, jonka eräpäivää ei ole ennalta määrätty, on esityksen mukaan maksettava viivästyskorkoa siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut päivästä, jona velkoja lähetti maksuvaatimuksen velalliselle. Vaikka velka erääntyisi vaadittaessa, on katsottu, että velalliselle, joka ei ole etukäteen voinut varautua maksamaan velkaa, olisi myönnettävä tietty maksuaika, mikä käytännössäkin on tavallista. Jos laissa vahvistettu kuukauden maksuaika ei tyydytä sopijapuolia, nämä voivat 2 §:n 2 momentissa säädetyin poikkeuksin sopia lyhyemmästä tai pidemmästä maksuajasta.

Ehdotettu säännös merkitsee, että viimeksi mainittujen velkojen viivästyskoron laskeminen alkaa huomattavasti aikaisemmin kuin voimassa olevan oikeuden mukaan, jossa haastepäivä yleensä on ratkaiseva. Uudella säännöksellä pyritään viivästyksen aiheuttaman korkotappion oikeudenmukaisempaan korvaamiseen sekä turhien oikeudenkäyntien välttämiseen. Toisaalta viivästyskoron laskemisen alkamishetken siirtäminen saattaisi joissakin tapauksissa velallisen epätietoisuuden vuoksi johtaa kohtuuttomuuksiin varsinkin kun viivästyskorkoa on myös korotettu. Tämän vuoksi ehdotetaan viivästyskoron laskemisen edellytykseksi, että velkoja on ilmoittanut velalliselle maksun laiminlyöntiin liittyvästä koronmaksuvelvollisuudesta. Velalliselle ei voisi syntyä velvollisuutta maksaa viivästyskorkoa tilanteessa, jossa velkoja esimerkiksi on vain ohimennen huomauttanut, että hän haluaisi saada maksun velasta.

Ehdotetut säännökset eivät sellaisinaan sovellu vahingonkorvaussaamisiin ja muihin vastaaviin velkoihin liittyvän viivästyskoron sääntelyyn. Pelkkä vaatimus ei tässä tapauksessa voi olla riittävä peruste viivästyskoron suorittamiselle. On myös välttämätöntä, että velkoja esittää jonkinlaisen selvityksen velan perusteesta ja määrästä. Jotta esimerkiksi korvausvelvollisena oleva vakuutusyhtiö ei voisi kohtuuttomasti lykätä korvauksen maksua vedoten vastapuolen antaman selvityksen puutteellisuuksiin, velkojan selvitysvelvollisuus kuitenkaan ei saa olla kovin ankara. Ehdotuksen mukaan maksuaika alkaa kulua, kun velkoja on esittänyt sellaisen selvityksen, jota häneltä kohtuudella voidaan vaatia ottaen huomioon myös velallisen mahdollisuudet hankkia selvitys. Jotta velallinen ei voisi asiattomasti painostaa velkojaa hyväksymään liian pientä korvausta jättämällä ainoastaan määrältään riittäisen velan maksamatta, on säännöstä selvennetty siten, että tilanteissa, joissa velkojan esittämää selvitystä on pidettävä riittämättömänä ainoastaan velan määrän toteamiseksi, viivästyskorkoa on maksettava velan siitä osasta, jota kohtuudella voidaan pitää selvitettynä.

Kun viivästyskoron laskeminen korvaustapauksissa on sidoksissa sekä velkojan vaatimukseen että hänen esittämäänsä selvitykseen, on näissä tapauksissa katsottu voitavan luopua vaatimasta erityistä velkojan ilmoitusta koronmaksuvelvollisuudesta. Velkojan esittäessä erityisen selvityksen velalliselle tämän tulee käsittää velkojan tahtovan saada maksun viipymättä.

Ehdotettu säännös viivästyskoron laskemisesta vahingonkorvaussaamiselle ei johda tahallisten rikosten osalta oikeustajua tyydyttävään lopputulokseen. Esimerkiksi anastusrikokseen tai vahingontekoon perustuvan korvaussaamisen osalta ei näyttäisi asianmukaiselta jättää koronmaksuvelvollisuuden alkamista riippuvaksi siitä, milloin rikoksentekijä onnistutaan saamaan kiinni. Tämän vuoksi ehdotetaankin, että viivästyskorkoa tahallisella rikoksella aiheutetusta vahingosta suoritettavalle korvaukselle olisi maksettava siitä lähtien, kun vahinko tapahtui.

Jollei velalliselle edellä mainittujen säännös-

ten perusteella ennen prosessin alkua syntyisi velvollisuutta maksaa viivästyskorkoa velan eräpäivän ollessa ennalta määräämätön, on harkittu tarpeelliseksi säätää eräänlaisesta prosessikorosta. Korko olisi näissä tapauksissa nimittäin aina laskettava viimeistään siitä päivästä, jona velan maksua koskeva haaste, lainhaku tai maksamismääräyshakemus annettiin velalliselle tiedoksi, tai, jos vaatimus esitetään oikeudenkäynnin aikana, sen esittämisestä lukien.

Viivästyskoron laskemiseen vaikuttaisivat esityksen mukaan myös velkojan viivästys sekä eräät maksuesteet. Edellistä koskeva säännös on asiallisesti muuttamattomana otettu velkakirjalain 6 §:stä, kun taas säännöksellä maksuesteistä on pyritty lieventämään sitä tietynlaista epävarmuutta, joka nykyisin vallitsee tässä kysymyksessä.

1.2.5. Muuhun lainsäädäntöön ehdotetut muutokset

Korkolain säätämisen yhteydessä ehdotetaan kauppakaaren korkoa koskevat 9 luvun 8 ja 10 § kumottaviksi. Velkakirjalain 6 §:ään, jonka sisältö eräin muodollisin muutoksin on siirretty korkolakiin, ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös, jolla olisi lähinnä informatiivinen merkitys. Samoin on vakuutussopimuslain (132/33) 24 §:n säännöstä korkolain säätämisen jälkeen pidettävä tarpeettomana, minkä vuoksi tämä säännös ehdotetaan korvattavaksi viittauksella korkolakiin.

Kuten kohdasta 2.1.1.2. käy ilmi, on eri puolilla varallisuusoikeudellista lainsäädäntöämme runsaanlaisesti erilaisia korkosäännöksiä, joissa korkokantana on mainittu 5 tai 6 prosenttia. Esityksessä ei kuitenkaan ole ehdotettu kaikkia näitä säännöksiä muutettaviksi korkolakia vastaaviksi.

Suurin osa korkosäännöksistä sisältyy maa- ja vesioikeudelliseen, työoikeudelliseen sekä yhteisöoikeudelliseen lainsäädäntöön. Pääosa näistä säännöksistä on varsin uusia. Säännösten säätelemät tilanteet poikkeavat usein varsin huomattavasti varallisuusoikeuden ydinalueilla esiintyvistä tilanteista. Tämän vuoksi ei ole pidetty mahdollisena tässä yhteydessä ehdottaa muutoksia näihin säännöksiin, vaan kysymys korkoa koskevien säännösten uudistamisesta on tältä osin harkittava erikseen. Vesilain kokonaisuudistuksen ollessa vireillä kysymykseen voidaan tämän lain osalta ottaa kantaa mainitun uudistustyön yhteydessä. Perintökaaren (40/65) 22 luvun 5 §:n muuttamista voidaan niin ikään parhaiten harkita perintökaaren uudistamistyön yhteydessä.

Kauppakaaren 9 luvun 12 §:n (390/73) maksuosoitusta koskevassa säännöksessä mainittu korko on eräänlainen viivästyskorko, minkä vuoksi ehdotetaan pykälän muuttamista siten, että pykälässä mainitun korkokannan sijaan tulisi viittaus korkolain viivästyskorkoa koskevaan säännökseen.

Vekselilain (242/32) 48 §:n 1 momentissa ja 49 §:n 1 momentissa sekä shekkilain (244/32) 45 ja 46 §:ssä olevia korkosäännöksiä ei voida muuttaa, koska säännökset perustuvat kansainvälisiin yleissopimuksiin. Erikseen on harkittava, tulisiko Suomen käyttää hyväkseen yleissopimuksessa sallittua varauksentekomahdollisuutta maan sisäisen maksuliikenteen osalta. Yleisistä talletusmakasiineista, joilla on oikeus antaa warrantteja, 30 päivänä syyskuuta 1892 annetun asetuksen 26 §:n 2 momentin ja 28 §:n 1 momentin säännöksiin ei myöskään ehdoteta muutoksia.

Myös ulosottolaissa sekä konkurssisäännössä esiintyvien korkosäännösten muuttamista on harkittu. Niissä säännellään kuitenkin palautusvelvollisuuteen liittyvää koronmaksuvelvollisuutta tai ne sisältävät eräitten tulevaisuudessa erääntyvien saatavien laskemista koskevia ohjeita, minkä vuoksi niiden muuttamista ei tässä yhteydessä ole pidetty tarpeellisena. Ulosottolaki ja konkurssisääntö on jätetty esityksen ulkopuolelle jo siitäkin syystä, ettei ole pidetty tarpeellisena ottaa esitykseen sellaiseen lainsäädäntöön sisältyvien korkosäännösten muutosehdotuksia, jotka tulevat lähitulevaisuudessa kokonaisuudistuksen kohteeksi. Muutostarve on paremmin harkittavissa kyseisiä lakeja koskevien muutosten yhteydessä.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

2.1.1. Lainsäädäntö

2.1.1.1. Yleiset säännökset

Suomen voimassa olevat korkoa ja viivästyskorkoa koskevat yleissäännökset sisältyvät 1734 vuoden lain kauppakaaren 9 luvun 8 ja

10 §:ään sekä velkakirjalain 6 §:ään. Muodollisesti tosin kauppakaaren mainitut säännökset koskevat vain rahan tai tavaran velaksiantoa, kun taas velkakirjalain säännöksiä on sovellettava vain velkakirjoihin. Sekä oikeuskäytännössä että -kirjallisuudessa on kuitenkin katsottu, että mainittuja säännöksiä voidaan soveltaa kaikenlaisiin rahasaamisiin.

Kauppakaaren ja velkakirjalain korkoa koskevat säännökset ovat tahdonvaltaista oikeutta. Osapuolet voivat vapaasti sopia saamiseen liittyvästä korosta tai viivästyskorosta. Rajan sopimusvapaudelle muodostaa varallisuusoikeudellisista oikeustoimista annetun lain 31 §, joka koskee koronkiskontaa. Jos korko tai viivästyskorko muutoin yksittäistapauksessa katsotaan velallisen kannalta kohtuuttoman korkeaksi, sitä voidaan sovitella velkakirjalain 8 §:n yleislausekkeen nojalla. On myös katsottu, että kohtuuttoman korkeata viivästyskorkoa voidaan alentaa oikeustoimilain kohtuutonta sopimussakkoa koskevan 36 §:n nojalla.

Osapuolten välisen sopimuksen lisäksi myös kauppatapa saattaa elinkeinonharjoittajien välisissä oikeussuhteissa syrjäyttää lain tahdonvaltaiset säännökset.

Velalle ennen eräpäivää maksettavasta korosta on säännös kauppakaaren 9 luvun 10 §:ssä. Tämän säännöksen mukaan se, joka on määräajaksi ottanut rahaa velaksi lupaamatta maksaa korkoa, ei ole velvollinen korkoa maksamaan. Velkaa on siis pääsääntöisesti pidettävä korottomana, jolleivät asianosaiset ole muuta sopineet tai jollei koronmaksuvelvollisuus ole johdettavissa asianosaisia sitovasta kauppatavasta. On katsottu, että koronmaksuvelvollisuutta liikesuhteissa usein voidaan pitää edellytettynä.

Jos korollisen velan määräaikainen maksu laiminlyödään, on velkakirjalain 6 §:n mukaan suoritettava viivästyskorkoa saman perusteen mukaan kuin ennen erääntymistäkin, jollei erityisestä viivästyskorosta ole sovittu. On katsottu, että tätä säännöstä olisi sovellettava myös silloin, kun ennen erääntymistä suoritettava korko on alhaisempi kuin laissa säädetty viivästyskorko. Lain mukaista viivästyskorkoa ei siten ole pidetty viivästystapauksissa maksettavana vähimmäiskorkona.

Jos velka on koroton, on viivästyskorko laskettava kauppakaaren 9 luvun 8 ja 10 §:n säännösten mukaisesti. Viivästyskorko on suoritettava kuuden prosentin mukaan velan eräpäivästä, jos sellaisesta oli sovittu. Jos taas maksupäivää ei ollut määrätty, on viivästyskorko suoritettava vain viiden prosentin mukaan. Tässä tapauksessa viivästyskorko alkaa kertyä haastepäivästä.

Viivästyskorkoa koskevissa säännöksissä käytetty erottelu on käytännössä ollut ongelmallinen. Aina ei ole ollut helppoa määritellä, onko kyseessä velka, jonka eräpäivä on määrätty vai ei. Oikeuskäytäntö on ilmeisesti ollut jossakin määrin horjuva. Esimerkkinä mainittakoon vahingonkorvaussaamiset, joille yleensä on tuomittu viiden prosentin korko haastepäivästä. Kuitenkin esiintyy sekä korkokantaa että koronmaksuvelvollisuuden alkamisajankohtaa koskevia poikkeavia ratkaisuja. Haastepäivästä laskettu viiden prosentin korko on niin ikään yleensä tuomittu vahinkovakuutusten korvaussuorituksille.

Velallisen velvollisuus maksaa viivästyskorkoa ei riipu hänen tuottamuksestaan. Korko on pääsääntöisesti maksettava riippumatta viivästyksen syystä. Oikeustieteellisessä kirjallisuudessa on yleensä katsottu, että tämä sääntö pätee myös silloin, kun maksu viivästyy ylivoimaisen esteen vuoksi. Vallitsevan mielipiteen mukaan velallinen ei siis vapaudu suorittamasta viivästyskorkoa edes niin sanotuissa force majeure-tapauksissa.

Jos maksun viivästyminen on johtunut velkojasta, velallinen ei kuitenkaan ole velvollinen eräpäivän jälkeen maksamaan korkoa pitemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jolloin este velallisen tieten lakkasi. Tämä periaate on nimenomaisesti lausuttu julki velkakirjalain 6 §:n 3 momentissa. Säännös kattaa muun muassa tapaukset, joissa velkoja on kieltäytynyt ottamasta vastaan maksua tai palauttamasta juoksevaa velkakirjaa tai kirjoittamasta kuittia tai joissa hän on laiminlyönyt ilmoittaa velalliselle uudesta asuinpaikastaan.

Oikeustieteellisessä kirjallisuudessa on laajalti keskusteltu kysymyksestä, voiko velkoja vaatia korvausta sellaisesta viivästyksen johdosta syntyneestä vahingostaan, jota viivästyskorko ei riitä peittämään. Selvät suuntaviivat siitä, missä tapauksissa viivästyskoron ylittävä korvaus voisi tulla kysymykseen, puuttuvat. Pääsääntönä on pidetty, ettei viivästyskoron ja yleisen korkotason eron aiheuttamaa korkotappiota voitaisi vaatia korvattavaksi. Jos kuiten-

kin velallinen on tiennyt — mahdollisesti myös jos hänen olisi pitänyt tietää — velkojan kärsivän viivästyksen johdosta vahinkoa, esimerkiksi tämän joutuessa ottamaan muualta korollista lainaa, on kirjallisuudessa katsottu, että vahinko saattaa olla korvattava. — Oikeuskäytännöstä voidaan mainita eräs äskettäin annettu ratkaisu, jossa korkein oikeus vahingonkorvausta koskevassa jutussa hylkäsi vaatimuksen korkotappion korvaamisesta, koska tuomitun vahingonkorvauksen maksun viivästymisestä ei ollut lain mukaan suoritettava muuta korvausta kuin kauppakaaren 9 luvun 8 ja 10 §:ssä säädetty korko.

Rahanarvon muutoksia on yleensä katsottu voitavan ottaa huomioon varsin rajoitetusti korvausta määrättäessä. Ulkomaan rahassa annetun velan maksun viivästyessä on velkakirjalain 7 §:n 2 momentin nimenomaisen säännöksen mukaan velkojan kärsimä vahinko korvattava.

2.1.1.2. Erityislainsäädäntö

Velallisen viivästyksestä sekä koronmaksuvelvollisuudesta eri tilanteissa on lukuisia säännöksiä erityisaloja koskevissa laeissa.

Kauppakaaren 9 luvun 12 §:ssä on säädetty osoituskirjan antajan maksuvelvollisuudesta, jos hän on osoittanut jonkun saamaan maksun nimetyltä henkilöltä eikä maksua tältä saada. Osoituksen antajan on tämän säännöksen mukaan suoritettava kuuden prosentin korko maksulle.

Vakuutussopimuslain 24 §:ssä on säädetty vakuutuksenantajan maksuvelvollisuuden täyttämisen ajasta. Jos tästä ei ole otettu määräystä vakuutusehtoihin, korvaus on suoritettava yhden kuukauden kuluessa siitä, kun vakuutuksenantaja sai ilmoituksen vakuutustapahtumasta. Maksuvelvollisuuden riippuessa korvauksensaajan antamasta selvityksestä suoritusta ei kuitenkaan saa vaatia ennen kuin neljätoista päivää on kulunut selvityksen toimittamisesta. Selostetuilta osin säännös on tahdonvaltainen. Sopimusvapautta on tässä yhteydessä kuitenkin rajoitettu siten, että vakuutuksenantaja ei saa vedota ehtoon, jonka mukaan maksuaika riippuisi hänen päätöksestään tai siitä, että hänet on laillisella tuomiolla velvoitettu suorittamaan maksu. Vakuutuksenantajan joutuessa vakuutussopimuslain 24 §:n mukaan viivästykseen on katsottu, että hänen on suoritettava viivästyskorkoa kuuden prosentin mukaan.

Vakuutussopimuslain 12 a §:n (1063/79) mukaan vakuutusmaksu sellaisesta vakuutuksesta, jossa vakuutuksenantajan vastuu ei lakkaa ennen vakuutusajan päättymistä, vaikka vakuutusmaksua ei olisikaan määräaikana suoritettu, saadaan enintään 12 prosentin suuruisine viivästyskorkoineen tai enintään 10 prosentin suuruisine kertakaikkisine viivästyskorotuksineen periä ulosottotoimin. Myös liikennevakuutusasetuksen (324/59) 4 §:ssä ja sosiaali- ja terveysministeriön tapaturmavakuutuslain (608/48) 32 §:n 1 momentin nojalla vahvistamissa lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ehdoissa vakuutusmaksuille määrätty vuotuinen viivästyskorko on 12 prosenttia ja kertakaikkinen korotus 10 prosenttia.

Työeläkelainsäädännön eräissä korkosäännöksissä viivästyskorko on nimenomaisesti kytketty Suomen Pankin peruskorkoon. Työntekijäin eläkelain 19 §:n 1 momentin (389/76) mukaan eläkelaitoksen tai eläketurvakeskuksen kyseisen lain perusteella määräämä maksu sekä sille suorituksen viivästymisen ajalta enintään sosiaali- ja terveysministeriön määräämän korkoprosentin mukaan laskettu vuotuinen korko saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä. Ministeriön määräämä korkoprosentti saa olla enintään kuusi prosenttiyksikköä suurempi kuin Suomen Pankin kulloinkin rahalaitosten keskuspankkiluotosta veloittaman peruskoron korkoprosentti. Peruskoron muutos otetaan kuitenkin huomioon vasta sitä seuraavan kalenterivuoden alusta. Samanlaiset korkosäännökset sisältyvät myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 10 §:n 4 momenttiin (390/76), yrittäjien eläkelain 12 §:n 3 momenttiin (392/76) ja maatalousyrittäjien eläkelain 12 §:n 2 momenttiin (391/76).

Osakeyhtiölain (734/78) 12 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan osakkeenomistajien, joille on jaettu yhtiön varoja vastoin osakeyhtiölain säännöksiä, on yleensä palautettava saamansa määrät kuuden prosentin vuotuisine korkoineen.

Säännös osuuskunnan jäsenen velvollisuudesta palauttaa osuuskuntalain tai osuuskunnan sääntöjen vastaisesti jaettuja varoja on osuuskuntalain (247/54) 39 §:ssä. Myös tämän säännöksen mukaan on palautettavalle määrälle suoritettava kuuden prosentin korko.

Merilain (167/39) 32 §:ssä on säädetty laivanisännistöyhtiön osakkaiden keskinäisistä suhteista toisen suoritettua etukäteen toisen osalle tulevan maksun. Lainkohdassa säädetään muun muassa, että isännän, joka on laiminlyönyt vaadittaessa suorittaa päätetyn maksun, on suoritettava sille, joka etukäteen hänen puolestaan on maksanut, kuuden prosentin korko etumaksusta.

Asetukseen yleisistä talletusmakasiineista, joilla on oikeus antaa warrantteja, on myös otettu eräitä korkosäännöksiä. Asetuksen 26 §:n 2 momentissa, jossa on säädetty warrantin haltijan oikeudesta saada maksu huutokaupalla myydyn tavaran kauppahinnasta, myönnetään warrantin haltijalle oikeus myös kuuden prosentin korkoon saamiselleen maksupäivästä luettuna. Sama korko on myös mainittu asetuksen 28 §:n 1 momentissa, joka koskee warrantin haltijan oikeutta warrantin siirtäjää vastaan.

Vekselilain 48 §:n 1 momentin mukaan vekselin haltijalla on oikeus muun muassa periä kuuden prosentin korko erääntymispäivästä lukien siltä, johon hän kohdistaa takautumiskanteen. Saman lain 49 §:n 1 momentin mukaan vekselin lunastaneella on niin ikään oikeus saada kuuden prosentin korko maksamalleen määrälle maksupäivästä lukien niiltä, jotka ovat vekselistä hänelle vastuussa. Shekin osalta vastaavat säännnökset sisältyvät shekkilain 45 ja 46 §:ään.

Perintökaaren 22 luvun 5 §:ssä on säädetty tiettyä rahamäärää koskevan erityisjälkisäädöksen saajalle suoritettavasta korosta. Jollei testamentista muuta johdu, on tästä rahamäärästä maksettava viiden prosentin korko siitä lukien kun neljä kuukautta on kulunut testamentin tekijän kuolemasta.

Korkoa koskevia säännöksiä on otettu useisiin maa- ja vesioikeudellisiin lakeihin. Vesilain (264/61) 5 luvun 71 §:ssä on säädetty uittoyhdistyksen jäsenten yhdistykselle suoritettavista ennakkomaksuista. Pykälän 3 momentin mukaan ennakkomaksusta on hyvitettävä ja viivästyneestä maksusta maksuvelvollisen suoritettava kuuden prosentin korko, jollei yhdistyksen kokous ole korosta muuta määrännyt. Viivästyskorko saadaan kuitenkin määrätä enintään neljä prosenttiyksikköä korkeammaksi kuin hyvitettävä korko. Saman lain 6 luvun 29 §:n 1 momentin mukaan on myös ojitusyhtiön osakkaiden määräaikana maksamatta jättämille ennakkomaksuille suoritettava kuuden prosentin korko, jollei yhtiön kokous toisin päätä. Korvaussäännökset sisältävässä lain 11 luvussa on 14 §:n 3 momenttiin otettu säännös, jonka mukaan korvausvelvollisuuden aiheuttavaan toimenpiteeseen ryhdyttäessä on, jos siihen saa ryhtyä ennen korvauksen maksamista tai talletta-mista, määrättävä suoritettavaksi kuuden prosentin korko kysymyksessä olevalle korvausmäärälle siitä lukien, kun toimenpiteeseen on annettu oikeus.

Yksityisistä teistä annetun lain (358/62) 37 §:n mukaan lain perusteella määrättävälle korvaukselle on maksettava kuuden prosentin korko yleensä siitä päivästä, jolloin korvaus on tullut lainvoimaisesti vahvistetuksi, tai, jos korvauksen perusteena olevaan toimenpiteeseen ryhdytään sitä ennen, tästä lukien. Yleisistä teistä annetun lain (243/54) 70 §:n mukaan taas tämän lain perusteella määrättävälle korvaukselle on suoritettava kuuden prosentin korko laskettuna, jos kysymys on alueen luovuttamisesta, sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana tienpitäjä on ottanut alueen haltuunsa, sekä muissa tapauksissa, jollei asianomaisen vaatimuksesta erityisestä syystä toisin määrätä, sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana korvaus määrätään.

Kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/77) on useissa kohdin säädetty suoritettavaksi kuuden prosentin korko. Lain 70 §:n mukaan korvauksensaajalla on oikeus nostaa muutoksenhaun johdosta riidanalaisena oleva, ulosotonhaltijalle talletettu osa korvauksesta lainvoimaisen korvauksen yli menevän määrän ja sille varojen nostopäivästä laskettavan kuuden prosentin koron takaisin maksamisesta asetettavaa vakuutta vastaan. Lain 95 §:ssä on erityissäännös koronmaksusta siinä tapauksessa, että lunastuksen hakija on saanut haltuunotto-oikeuden. Tällöin lopulliselle korvaukselle taikka tämän ja ennakkona tai muutoin suoritetun kertakaikkisen korvauksen erotukselle on määrättävä kuuden prosentin korko siitä päivästä, jona oikeus haltuunottoon on saatu. Jollei korko vastaa hallinnan menetyksen vuoksi sillä välin aiheutunutta haittaa ja vahinkoa, lunastustoimituksessa on määrättävä erotus korvattavaksi, jos haltuunotetun omaisuuden omistaja sitä vaatii. Lain 96 §:ssä on vihdoin säädetty korvauksensaajan palauttamisvelvollisuudesta. Jos lainvoimaisesti vahvistettu korvaus on pienempi kuin suoritettu ennakko tai kertakaikkinen

korvaus, korvauksensaajan on yleensä suoritettava takaisin perusteettomasti saamansa osa kuuden prosentin korkoineen maksupäivästä.

Etuostolain (608/77) 15 §:n mukaan etuosto-oikeuttaan käyttäneen kunnan on korvattava ostajalle, mitä tämä on suorittanut ennen kuin etuosto on loppuun saatettu. Kunnan on pykälän toisen momentin mukaan näille suorituksille maksettava kunkin suorituksen maksupäivästä lukien viiden prosentin korko.

Pakkohuutokaupalla myytävien kiinteistöjen lunastamisesta valtiolle annetun lain (23/38) 3 §:n mukaan lunastettavan kiinteistön ostajalle, joka ennen lunastusta on käteisellä suorittanut kauppahinnan kokonaan tai osaksi, on maksettava takaisin tämä määrä viiden prosentin korkoineen.

Ulosottolaissa on useita säännöksiä, joissa säännellään koronmaksuvelvollisuutta eri tilanteissa. Lain 3 luvun 14 §:n mukaan on täytäntöönpano peruutettava, jos tuomio, johon se perustuu, on muutettu tai kumottu. Jos täytäntöönpanon hakija on nostanut rahaa, hänen on maksettava siitä kuuden prosentin vuotuista korkoa siitä päivästä, jona rahat tulivat ulosottomiehelle. Jos joku taas on saanut nostaa kauppahintaa ennen kuin on lopullisesti tutkittu, kenellä siihen on parempi oikeus, ja jos nostaja sitten katsotaan velvolliseksi antamaan takaisin nostamansa määrä tai osa siitä, hänen on lain 6 luvun 24 §:n 3 momentin (53/29) mukaan maksettava kuuden prosentin korko rahojen nostopäivästä lukien. Kun velallisen velkojan vahingoksi suorittama maksu velkojan kanteen johdosta julistetaan peräytyneeksi, maksuna vastaanotettu rahamäärä on lain 3 luvun 35 §:n 2 momentin mukaan kuuden prosentin korkoineen maksun vastaanottamisesta lukien luovutettava ulosottomiehelle. — Ulosottomies, joka pidättää varoja velkojalta, kun tämä on oikeutettu saamaan ne ulos ja ilmoittautuu niitä nostamaan, on lain 6 luvun 25 §:n mukaan velvollinen maksamaan kuuden prosentin koron tälle määrälle. — Lain 5 luvun 47 §:n mukaan julkisella huutokaupalla myydyn kiinteistön ostajan on suoritettava viiden prosentin korko siitä kauppasumman osasta, jonka sijaan hän ei ole ottanut kiinnitettyä velkaa vastattavakseen, huutokauppapäivästä siihen asti kunnes maksu tapahtuu.

Ulosottolain 5 luvun 30 §:ssä on säännös siitä, minkä määräisenä erääntymätön saatava on otettava julkisen huutokaupan yhteydessä tehtävään velkojainluetteloon. Tämän säännöksen mukaan se on laskettava sen määräiseksi, että se, kun siihen lisätään viiden prosentin vuotuinen korko huutokaupan ja erääntymispäivän väliseltä ajalta, vastaa koko saatavaa. Samanlainen säännös erääntymättömän saatavan jako-osuuden laskemisesta konkurssissa sisältyy konkurssisäännön 104 §:ään.

2.1.2. *Käytäntö*

Voimassa olevien viivästyskorkoa koskevien säännösten ollessa tahdonvaltaisia on yleisiin sopimusehtoihin, laskulomakkeisiin tai vastaaviin asiakirjoihin usein sisällytetty ehto korkeamman viivästyskoron suorittamisesta.

Lainanmaksun viivästyessä pankit perivät viivästyskorkona kaksi prosenttia lainan jäljellä olevasta määrästä. Lainasta maksettava korko nousee toisin sanoen viivästyksen ajaksi kahdella prosenttiyksiköllä. Tätä määräystä sovelletaan kaikkiin luottoihin, sekä tavallisiin lainoihin että vekseleihin ja luotollisiin shekkitileihin. Pankkien keskimääräisen antolainauskoron ylittäessä Suomen Pankin peruskoron vajaalla prosenttiyksiköllä keskimääräisen viivästyskoron voidaan siten arvioida ylittävän peruskoron vajaalla kolmella prosenttiyksiköllä.

Kaupan ja teollisuuden piirissä on 16 prosentin viivästyskorko tavallisin. Toisinaan käytetään kuitenkin myös 12 ja 14 prosentin viivästyskoron sisältäviä ehtoja. Maksettaessa laskutuksen perusteella myönnetään yleisesti 14 päivän maksuaika.

Huoneenvuokrista suurvuokranantajat perivät yleensä 12—16 prosentin viivästyskorkoja.

2.1.3. *Koroista ja korkopolitiikasta*

Korkojamme on valtaosaltaan luonnehdittu hallinnollisiksi, mikä merkitsee, että rahoitusmarkkinoidemme tasapainoisuuden aste ei välittömästi vaikuta korkojen korkeuteen. Antolainauskorkoja on porrastettu luottojen käyttökohteiden mukaan. Alemmilla koroilla myönnetään lainoja sellaisten kohteiden rahoittamiseksi, jotka katsotaan kokonaistaloudellisesti suositeltaviksi, kun taas vastaavasti korkeammat korot liittyvät vähemmän suositeltaviin rahoituskohteisiin. Tämän vuoksi esimerkiksi laina-ajan pituus ja riskinalaisuus eivät sanotta-

vasti vaikuta korkorakenteeseen. Ottolainauksessa korkorakenne sen sijaan on selvästi yhteydessä laina-aikaan. Pitkäaikaisten talletusten korko on yleensä korkeampi kuin lyhytaikaisten.

Rahoitusmarkkinoidemme keskeisiä piirteitä korkopolitiikan kannalta on myös talletusten ja lainojen vaihtuvakorkoisuus. Koron muutokset vaikuttavat tämän vuoksi suurimpaan osaan rahoitusmarkkinoilla perityistä koroista eikä vain uusien talletusten ja lainojen korkotasoon.

Korkojärjestelmämme eräänlaisena perustana on Suomen Pankin peruskorko. Muut korkomme ovat joko suoraan kytketyt tähän korkoon tai seuraavat sitä muuten. Peruskorkoa koskevat päätökset, jotka pankkivaltuusmiehet Suomen Pankin johtokunnan esityksestä tekevät, ovatkin korkopolitiikkamme keskeisiä ratkaisuja.

Suomen Pankin peruskorkoa muutetaan suhteellisen harvoin. Heinäkuusta 1949 lähtien peruskorko on kehittynyt seuraavasti:

Voimaantulopäivämäärä	Peruskorko, %
1. 7. 1949	6.75
3. 11. 1950	7.75
16. 12. 1951	5.75
19. 4. 1956	6.50
8. 11. 1956	7.50
1. 10. 1958	7.25
1. 4. 1959	6.75
30. 3. 1962	8.00
28. 4. 1962	7.00
1. 6. 1971	8.50
1. 1. 1972	7.75
1. 7. 1973	9.25
1. 10. 1977	8.25
1. 5. 1978	7.25
1. 11. 1979	8.50
1. 2. 1980	9.25

Käytännössä talletuspankkien käyttämät korot kytkeytyvät läheisesti peruskorkoon. Suomen Pankki asettaa liikepankkien antolainauskorkoja koskevia ehtoja keskuspankkiluoton käytön edellytykseksi. Ehdot on myös osittain esitetty suosituksina muille rahalaitoksille kuin liikepankeille. Ottolainauskorot, joista rahalaitokset sopivat rahalaitosten neuvottelukunnassa neuvoteltuaan myös Suomen Pankin kanssa, määräytyvät käytännössä antolainauskorkojen perusteella.

Suomen Pankin korkosäätely on kohdistunut antolainauskoron ylärajaan. Vuodesta 1960 vuoteen 1971 on myös asetettu liikepankkien antolainauksen keskikorolle yläraja. Tämänkin jälkeen on keskikoron kehitystä seurattu. Mainittujen rajojen puitteissa on edellytetty liikepankkien noudattavan Suomen Pankin korkojen porrastusta koskevia ohjeita. Nämä ohjeet on suosituksina esitetty myös muille raha- ja luottolaitoksille.

Suomen Pankin liikepankkien antolainauskorolle asettama yläraja oli 1960-luvun alkupuoliskolla peruskorkoa noin yhden prosenttiyksikön korkeampi. Vuodesta 1965 lähtien, jolloin ylärajaa nostettiin, on ero yleensä ollut noin kolme prosenttiyksikköä. Eron laajentamisella on pyritty mahdollistamaan korkojen suurempi porrastaminen. Suomen Pankki on yleensä kehottanut perimään keskiarvoa korkeampaa korkoa muun muassa tuonti- ja kulutustavaraluotoista, kun taas alhaisempaa korkoa on sovellettu esimerkiksi vientiin liittyvien rahoituskohteiden luototuksessa. Liikepankeille määrätty antolainauksen keskikoron enimmäismäärä oli 1960-luvun puoliväliin asti suurin piirtein sama kuin peruskorko, kun se taas 1960-luvun lopulla ylitti peruskoron noin 1/2 prosenttiyksiköllä.

Kaikkien talletuspankkien anto- ja ottolainauksen keskikorot ovat myös seuranneet peruskoron muutoksia, joskaan ei tarkalleen. Painotettu keskimääräinen antolainauskorko on jossakin määrin liukunut yli peruskoron edellyttämän tason. Vuonna 1960 keskimääräinen antolainauskorko oli peruskoron tuntumassa, kun se taas vuonna 1975 ylitti peruskoron 3/4 prosenttiyksiköllä. Talletuspankkien ottolainauksen painotettu keskikorko on viime vuosikymmeninä eräin vaihteluin pysynyt runsaat kolme prosenttiyksikköä Suomen Pankin peruskoron alapuolella.

Korkopolitiikka on myös vaikuttanut obligaatioiden korkoihin, joskin näiden korkojen ja peruskoron kehitysurien väliset erot ovat merkittävät.

2.1.4. Muiden pohjoismaiden oikeus

2.1.4.1. Ruotsi

Ruotsissakin viivästyskorkoa koskevat säännökset olivat aikaisemmin kauppakaaren 9 lu-

vun 10 §:ssä sekä velkakirjalain 6 §:ssä. Vuonna 1975 annettiin kuitenkin uusi korkolaki, johon on otettu yleiset säännökset rahasaamiseen liittyvästä korosta ja viivästyskorosta varallisuusoikeuden alalla. Laki on tahdonvaltainen ja toissijainen. Sen säännöksiä sovelletaan vain, jollei ole sovittu tai sitouduttu menettelemään toisin ja jollei muualla ole toisin säädetty.

Ennen eräpäivää maksettavan koron osalta on pidetty voimassa kauppakaaressakin oleva pääsääntö, jonka mukaan korkoa ei ole maksettava, ellei toisin ole sovittu. Eräässä tapauksessa koron laskeminen kuitenkin alkaa jo ennen kuin pääsaatavaa koskeva maksuvelvollisuus tulee ajankohtaiseksi. Jos osapuolen sopimusrikkomuksensa tai vastaavan syyn vuoksi on maksettava takaisin saamansa maksu sopimuksen purkautuessa, hänen on maksettava korkoa siitä päivästä lähtien kun hän vastaanotti maksun, eli koko siltä ajalta, jona rahamäärä on ollut hänen hallussaan. Viimeksi mainittua korkoa on lain esitöissä kutsuttu tuottokoroksi (avkastningsränta). Tuottokoron määräksi on säädetty valtiopankin vahvistama kunakin hetkenä voimassa oleva diskonttokorko lisättynä kahdella prosenttiyksiköllä.

Pääosa uudesta korkolaista koskee viivästyskorkoa. Viivästyskoron määräksi on säädetty valtiopankin vahvistama kunakin hetkenä voimassa oleva diskonttokorko lisättynä neljällä prosenttiyksiköllä. Jos velalle on maksettava korkeampi korko, on myös viivästyskorkoa suoritettava tämän korkeamman korkokannan mukaisesti.

Jos saatavan eräpäivä on määrätty, on viivästyskorkoa laskettava eräpäivästä lukien. Jos velka perustuu toimitsijan tai muun tilintekovelvollisuuteen, on viivästyskorkoa maksettava tilintekopäivästä tai, jos tiliä ei anneta oikeassa ajassa, siitä päivästä lähtien, jolloin tili oli annettava.

Jollei saatavan eräpäivää ole määrätty, alkaa viivästyskoron laskeminen kuukauden kuluttua siitä, kun velkoja on lähettänyt laskun tai muulla tavoin vaatinut määrätyn määrän suorittamista sekä ilmoittanut, että maksun laiminlyöminen johtaa koronmaksuvelvollisuuden syntymiseen. Viivästyskorkoa ei kuitenkaan ole laskettava ennen kuin velallinen on vastaanottanut laskun tai vaatimuksen. Jos kyseessä on vahingonkorvaussaaminen tai vastaava korvaussaaminen, jota ei voida vahvistaa ilman erityistä selvitystä, edellä mainittu kuukauden määräaika lasketaan siitä, kun velkoja esitti vaatimuksensa ja antoi sellaisen selvityksen, joka olosuhteet huomioon ottaen häneltä voidaan vaatia. Mitään erityistä ilmoitusta koronmaksuvelvollisuudesta ei toisaalta tässä tapauksessa vaadita. Tässä mainittujen säännösten estämättä viivästyskorkoa on erääntyneelle saamiselle aina laskettava viimeistään siitä lukien, kun lainhaku, maksamismääräys tai haaste annettiin velalliselle tiedoksi.

Korkolain säätämisen yhteydessä tehtiin lukuisia muutoksia myös muuhun lainsäädäntöön, muun muassa kauppalakiin, vakuutussopimuslakiin, perintökaareen, ulosottolakiin, kauppaja avoimia yhtiöitä koskevaan lakiin, vesilakiin, konkurssilakiin, osakeyhtiölakiin, vakuutuslaitoslakiin, taloudellisia yhdistyksiä koskevaan lakiin, pankkilaitoslakiin, säästöpankkilakiin, etuostolakiin, elatusmaksujen korvaamista eräissä tapauksissa koskevaan lakiin, kiinteän omaisuuden pakkohuutokauppaa koskevaan lakiin, ilmaaluksen pakkohuutokauppaa koskevaan lakiin, tielakiin, pakkolunastuslakiin, rekisteröidyn aluksen pakkohuutokauppaa koskevaan lakiin ja kaivoslakiin.

2.1.4.2. Norja

Norjan vuonna 1976 annetussa laissa viivästyneelle maksulle maksettavasta korosta on annettu säännöksiä ainoastaan viivästyskorosta. Laki koskee varallisuusoikeudellisia rahasaamisia ja se on tahdonvaltainen eräitä kuluttajaa suojaavia säännöksiä lukuun ottamatta. Laki on myös toissijainen muuhun lainsäädäntöön nähden.

Viivästyskoron suuruutta ei ole määrätty laissa, vaan kuninkaan on vahvistettava se ottaen huomioon yleinen korkotaso. Viivästyskorko on laskettava eräpäivästä, jos tämä on etukäteen määrätty, tai muutoin siitä, kun on kulunut yksi kuukausi kirjallisen maksuvaatimuksen lähettämisestä. Viivästyskorkoa ei kuitenkaan tarvitse maksaa, jos viivästys johtuu velkojasta.

Jos velkojalla on muulla perusteella mahdollisuus vaatia säädettyä viivästyskorkoa korkeampaa korkoa, edellä mainitut säännökset eivät estä häntä vaatimasta viimeksi mainittua korkoa. Laki mahdollistaa myös viivästyskoron ylittävän korkotappion tai muun vahingon kor-

vaamisen. Vahingonkorvaus on tässä tapauksessa määrättävä ottaen huomion osapuolten olosuhteet ja muut seikat.

Jos velallinen esiintyy kuluttajan ominaisuudessa, ovat voimassa erityissäännökset viivästyskorosta, jotka ovat pakottavia hänen hyväkseen. Viivästyskorko on tässä tapauksessa kaksi prosenttiyksikköä pankin säästötilin yleistä korkoa korkeampi. Jos velasta oli maksettava korkoa ennen eräpäivää, viivästyskorko on yhden prosenttiyksikön korkeampi kuin ennen erääntymistä suoritettava korko. Velkoja ei voi viivästyskoron lisäksi vaatia palkkioita tai muita keskimääräisesti arvioituja korvauksia. Perimiskustannuksista saa kuitenkin vaatia korvausta, jos velkojalla oli kohtuullinen aihe ryhtyä toimenpiteisiin ja velalliselle oli ilmoitettu toimenpiteisiin ryhtymisestä. Viivästyskorkoa voidaan sovitella, jos velallisella oli kohtuullinen aihe kieltäytyä maksamasta velkaa.

Muuta kuin varallisuusoikeudellista rahasaatavaa koskevassa suoritustuomiossa oikeus voi velkojan vaatimuksesta tuomita maksettavaksi viivästyskorkoa haastepäivästä, tai, jos vaatimus erääntyy myöhemmin, eräpäivästä.

Uuden viivästyskorkolain antamisen yhteydessä on tehty vastaavia muutoksia myös muun muassa konkurssilakiin, merenkulkulakiin, kauppalakiin, vakuutusyhtiölakiin, pakkotäytäntöönpanolakiin, pakkolunastuslakiin, jakolakiin, vakuutussopimuslakiin, velkakirjalakiin, huoneenvuokralakiin, asuntokuntalakiin, autovastuulakiin ja rakennuslakiin.

2.1.4.3. Tanska

Tanskassa on vuonna 1977 annettu laki viivästyneen maksun ynnä muun johdosta maksettavasta korosta. Laki koskee varallisuusoikeudelliselle rahasaamiselle laskettavaa korkoa ja se on pääosin tahdonvaltainen sekä toissijainen kauppatapaan ja muuhun lainsäädäntöön nähden.

Myös Tanskan laki perustuu sille tahdonvaltaiselle pääperiaatteelle, ettei korkoa ole suoritettava eräpäivää edeltäneeltä ajalta. Tämän jälkeen on sen sijaan maksettava viivästyskorko, jonka suuruus on virallinen diskontto lisättynä kahdella prosenttiyksiköllä. Erityisten syiden perusteella tuomioistuin voi kuitenkin määrätä, että on maksettava tätä korkeampaa tai matalampaa korkoa. Jos velkoja muulla perusteella — esimerkiksi sen vuoksi, että korko ennen eräpäivää laskettiin korkeamman korkokannan mukaan — voisi vaatia edellä mainittua korkeampaa korkoa, hän säilyttää tämän oikeuden korkolain säännösten estämättä.

Jos eräpäivä on määrätty, lasketaan viivästyskorko eräpäivästä. Muissa tapauksissa koronmaksuvelvollisuus alkaa, kun on kulunut yksi kuukausi siitä päivästä, jona velkoja lähetti tai esitti vaatimuksensa ilmoittaen koronmaksuvelvollisuudesta, ei kuitenkaan ennen kuin velallinen vastaanotti vaatimuksen. Viivästyskorkoa ei kuitenkaan ole maksettava, ennen kuin on kulunut yksi kuukausi siitä, kun velallisen oli mahdollista saada ne tiedot, joita on pidettävä välttämättöminä vaatimuksen oikeutuksen ja määrän arvioimiseksi. Viimeistään koronmaksuvelvollisuus alkaa sinä päivänä, jona velkoja oikeusteitse ryhtyy hakemaan maksua. Erityisten syiden nojalla tuomioistuin voi määrätä, että korkoa on maksettava edellä mainittua aikaisemmasta tai myöhäisemmästä päivästä lukien. Tämä säännös koskee myös velkaa, jonka eräpäivä on määrätty.

Tanskan lakiin sisältyy velkojan viivästystä koskeva säännös. Jos velkojan puolella olevat olosuhteet estävät maksun, viivästyskorkoa ei ole maksettava siltä ajalta, jonka este kestää. Määrätyissä tapauksissa edellytetään kuitenkin, että velallinen tallettaa rahamäärän pankkiin tai säästökassaan ja maksaa velkojalle täältä saamansa koron.

Kuluttajansuojaa on myös tehostettu Tanskan korkolaissa. Elinkeinonharjoittaja ei saa vaatia kuluttajalta laissa säädettyä korkeampaa viivästyskorkoa; poikkeava ehto on pätemätön. Lain kiertämisen estämiseksi on myös säädetty, että ehtoa, jonka mukaan velallisen on eräpäivän jälkeen maksettava koron lisäksi tai sen sijaan juoksevaa provisiota tai muuta vastaavaa suoritusta, on arvosteltava samalla tavalla kuin pelkkää korkoa koskevaa ehtoa. — Jos kuluttajan jo ennen eräpäivää oli maksettava laissa säädettyä viivästyskorkoa korkeampaa korkoa, velkoja kuitenkin säilyttää oikeuden tähän korkeampaan korkoon myös eräpäivän jälkeiseltä ajalta.

Tanskan lakia sovelletaan osittain myös muihin kuin varallisuusoikeudellisiin rahasaamisiin. Jos maksu tällaisesta saamisesta viivästyy, viivästyskorko on laskettava siitä päivästä, jolloin velkoja oikeusteitse ryhtyi hakemaan saamistaan.

Lopuksi on myös annettu erityinen oikeudenkäyntikorkoa koskeva säännös. Jos jonkin lain mukaan on maksettava korkolain viivästyskorkoa alempaa korkoa, velallisen on kuitenkin maksettava korkolain mukaista korkoa siitä päivästä, jona velkoja ryhtyi hakemaan maksua oikeusteitse. Säännös on mainittu erityisen tarpeelliseksi vekseliin ja shekkiin perustuvien vaatimusten osalta, koska vekseli- ja shekkilaissa on viivästyskorkokannaksi määrätty vain 6 prosenttia.

2.2. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

2.2.1. *Valmisteluelimet*

Kauppalakikomitea ehdotti mietinnössään (komiteanmietintö 1973:12) säännöstä (38 §), jonka mukaan kauppahinnan viivästyskorko suoritettaisiin sellaisen korkokannan mukaan, joka olisi kaksi prosenttiyksikköä korkeampi kuin kunakin ajankohtana noudatettu korkein virallinen diskonttokorko. Oikeusministeriön asettaman työryhmän laatimaan ehdotukseen kauppalaiksi (Oikeusministeriön lainsäädäntöosaston julkaisu 13/1977) tätä säännöstä ei otettu, vaan työryhmä tyytyi viittaukseen (6:10) voimassa oleviin maksun viivästymistä koskeviin säännöksiin viitaten tekeillä olevaan viivästyskorkosäännösten kokonaisuudistukseen.

Oikeusministeriön lainvalmisteluosastolla on vuonna 1979 valmisteltu ehdotus uudeksi korkolainsäädännöksi. (Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 9/1979).

2.2.2. *Lausunnonantajat*

Ehdotuksesta korkolainsäädännöksi pyydettiin lausuntoa 46 taholta. Lausuntoja saatiin 43. Valtaosa lausunnonantajista suhtautui myönteisesti ehdotukseen. Ainoastaan muutamat elinkeinoelämän järjestöt ilmoittivat vastustavansa lain säätämistä ehdotuksen pohjalta ilman laajoja jatkovalmisteluja.

Myönteisesti ehdotukseen suhtautuivat sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Pankki, elinkeinohallitus, kuluttaja-asiamies, tapaturmavirasto, Vaasan hovioikeus, Itä-Suomen hovioikeus, Helsingin hovioikeus, Rovaniemen hovioikeus, vakuutusoikeus, kuluttajaneuvosto, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö, Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitto, Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitto, Kuluttajat-Konsumenterna, Keskuskauppakamari, Teollisuuden Keskusliitto ja Suomen Työnantajain Keskusliitto, Pienteollisuuden Keskusliitto, Suomen Varustamoyhdistys, Maataloustuottajain Keskusliitto, Suomen Demokraattiset Lakimiehet, Suomen asianajajaliitto, Kulutusosuuskuntien Keskusliitto, Yleinen Osuuskauppojen Liitto, Pellervo-Seura, Vuokralaisten Keskusliitto, Suomen kiinteistöliitto ja Autoalan Keskusliitto.

Valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, pankkitarkastusvirasto, Turun hovioikeus, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto, Suomen Lakimiesliitto (jonka lausuntoon Akava yhtyi), Suomen Kaupunginvoutien Yhdistys, Asukasliitto, Työeläkelaitosten Liitto ja Vähittäiskaupan Keskusliitto sekä Suomen Tukkukauppojen Liitto, Kesko Oy, Keskusosuusliike Hankkija, Keskusosuusliike OTK, Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta ja Tukkukauppojen Oy yhteisessä lausunnossaan eivät ilmaisseet selvää yleistä kantaa ehdotukseen.

Kielteisesti suhtautuivat Teknisen Tukkukaupan Keskusliitto, Rahalaitosten neuvottelukunta (jonka lausuntoon Suomen Pankkiyhdistys ja Suomen Säästöpankkiliitto yhtyivät), Luottomiehet ja Autotuojat.

Monet lausunnonantajat ovat esittäneet muutosehdotuksia yksittäisten säännösten kohdalle. Laajinta keskustelua on aiheuttanut kysymys viivästyskoron tasosta. Jotkut lausunnonantajista pitävät ehdotuksessa esitettyä viivästyskoron määrää, Suomen Pankin peruskorkoa lisättynä neljällä prosenttiyksiköllä, liian matalana, kun taas toiset pitävät sitä sopivana tai liian korkeana.

Oikeusministeriön lainvalmisteluosastolla on laadittu lausunnoista tiviistelmä (Oikeusministeriön lainvalmisteluosaston julkaisu 10/1980).

Edellä mainitun ehdotuksen ja siitä annettujen lausuntojen pohjalta on laadittu ehdotus hallituksen esitykseksi, josta on pyydetty laintarkastuskunnan lausunto. Hallituksen esityksessä on pyritty ottamaan huomioon laintarkastuskunnan lausunnossa esitettyjä näkökohtia.

3. Esityksen organisatoriset vaikutukset

Esityksessä ei ehdoteta perustettavaksi uusia toimielimiä eikä siinä muutoinkaan puututa eri

viranomaisten tehtäväpiireihin ja toimivaltasuhteisiin.

Keskeisinä korkolakia soveltavina viranomaisina olisivat yleiset tuomioistuimet. Korkolain kuluttajaa suojaavien pakottavien säännösten noudattamista sopimusehtokäytännössä valvoisivat myös kuluttajansuojaviranomaiset, kuluttaja-asiamies ja markkinatuomioistuin. Suomen Pankki vaikuttaisi laissa säänneltyjen korkojen tasoon vahvistaessaan peruskorkonsa. Suomen Pankille asetettaisiin velvollisuus huolehtia korkolaissa tarkoitettujen korkokantojen muutosten julkaisemisesta Suomen säädöskokoelmassa.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Kun laki useissa tapauksissa johtaa viivästyskoron nousuun, tämä saattaa jossakin määrin jouduttaa velkojen maksua ja vähentää painetta oikeudellisten keinojen käyttämiseen saatavien perinnässä. Tarkkaa arviota siitä, tuleeko ja missä määrin laki vaikuttamaan tällä tavalla, on mahdotonta esittää etukäteen.

Ehdotus merkitsisi mainituin varauksin oikeudenkäynnin ajalta suoritettavan koron huomattavaa nousua. Tällä seikalla saattaa olla se vaikutus, ettei oikeudenkäyntejä pidettäisi vireillä nykyisessä laajuudessa. Korkolailla saattaa siten olla muutoksenhakua vähentävä vaikutus.

Ehdotetun viivästyskoron myötäillessä käytännössä perittyjä viivästyskorkoja korkolain säätämisen ei odoteta vaikuttavan yleiseen korkotasoon.

Ehdotettu lainsäädäntö ei tulisi vaikuttamaan siihen, millä tavalla korkokustannukset otetaan huomioon hyödykkeiden hinnoittelussa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotukset

1.1. Korkolaki

1 §. Soveltamisala. Korkolakia sovellettaisiin tämän pykälän mukaan rahavelalle maksettavaan korkoon. Korkolakia sovellettaisiin näin ollen sekä velvoiteoikeudellisiin saamisiin että esimerkiksi perheoikeudellisiin saamisiin. Laki olisi sovellettavissa sekä sopimuksiin että yksipuolisiin oikeustoimiin perustuviin rahavelkoihin.

Korkolaki koskisi vain rahavelalle maksettavaa korkoa. Lain säännöksiä ei ole tarkoitettu sovellettaviksi tavaravelkaan.

Laki koskisi näin ollen muun muassa sopimusperusteiselle velalle maksettavaa korkoa, sopimuksen rikkomisen johdosta tapahtuville suorituksille maksettavaa korkoa, vahingonkorvaukselle suoritettavaa korkoa korvauksen perusteesta riippumatta samoin kuin takautumisoikeuteen ja yksityisoikeudelliseen perusteettoman edun palauttamiseen perustuville saataville maksettavaa korkoa. Lain piiriin kuuluisivat myös erilaisissa yhteenliittymissä suoritettaville panoksille maksettavat korot sekä perhe- ja perintöoikeudellisille saataville maksettavat korot.

Lakia olisi sovellettava myös työoikeudellisiin rahavelkoihin. Viivästyneelle palkanmaksulle olisi näin ollen maksettava viivästyskorkoa korkolain mukaisesti. Pykälän 2 momenttiin on kuitenkin otettu lakisääteistä eläkevakuutusta koskeva poikkeussäännös. Tämä säännös koskee luonnollisesti myös lakisääteistä eläkevakuutusta täydentävää eläkelainsäädännön mukaista vapaaehtoista eläkevakuutusta.

Julkisoikeudellisen saatavan korkoon lakia ei sovellettaisi. Lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät siten muun muassa verosaataville ja julkisoikeudellisille maksuille sekä sakoille suoritettava korko ja perusteettomasti suoritetun julkisoikeudellisen edun palautuksen yhteydessä maksettava korko. Kun vedetään raja lain piiriin kuuluvien velkojen ja julkisoikeudellisten saatavien välille, on kiinnitettävä huomiota velan perusteen luonteeseen. Valtion tai muun julkisyhteisön ollessa velkoja tai velallinen korkolakia voitaisiin soveltaa, jos rahavelka on rinnastettavissa yksityiseen rahavelkaan. Näin ollen korkolaki olisi sovellettavissa esimerkiksi tapaturmaviraston liikenneva-

kuutuslain (279/59), tapaturmavakuutuslain sekä rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain (935/73) mukaisesti suorittamiin korvauksiin. Valtion maksuperustelaissa (980/73) tarkoitetut maksut ovat niin ikään usein sen laatuisia, että korkolain ainakin analogista soveltamista niihin voitaisiin pitää perusteltuna.

2 §. *Tahdonvaltaisuus.* Pykälän 1 momentin mukaan lain säännökset olisivat pääosiltaan tahdonvaltaiset. Säännöksestä ilmenee, että velallinen 2 momentissa olevin poikkeuksin voisi sitoutua suorittamaan korkoa lain korkokantaa korkeamman tai alhaisemman kannan mukaan. Tähän sisältyy se, että osapuolet voisivat sopia muusta korkokannasta kuin laissa mainitusta. Sopimusvapaus ulottuu myös viivästyskoron laskemisen alkamisajankohtaan.

Poikkeaminen laissa säädetystä koronmaksuvelvollisuudesta edellyttäisi, että velallinen on sitoutunut maksamaan korkoa korkolaista poikkeavan perusteen mukaan. Käytännössä on varsin tavallista, että velkojan lähettämään laskuun sisältyy viivästyskorkoa koskeva lauseke, joka poikkeaa korkokannan ja viivästyskoron alkamisajankohdan osalta korkolaista. Jollei tällainen lauseke perustu velallisen kanssa tehtyyn sopimukseen tai velallisen yksipuoliseen sitoumukseen, se ei sido velallista eikä velallinen läheskään aina ole velvollinen huomauttamaan tästä seikasta velkojalle. Vaikka kauppalaskuun sisältyisi tällainen velkojan yksipuolisesti laatima lauseke, määräytyisi velallisen koronmaksuvelvollisuus korkolain mukaan.

Pykälän 1 momentin mukaan myös kauppatapa saattaa syrjäyttää korkolain säännöksen. Jos voidaan pitää vakiintuneen kauppatavan mukaisena, että elinkeinonharjoittaja määrätyssä tilanteessa suorittaa tietynsuuruista korkoa toiselle elinkeinonharjoittajalle osapuolten tästä mitään sopimatta, tätä kauppatapaa olisi seurattava. On toisaalta selvää, ettei kauppatapa voi velvoittaa kuluttajaa suorittamaan korkoa. Sen sijaan on mahdollista, että kuluttaja voi vedota vastapuolta sitovaan kauppatapaan koron suorittamisesta.

Pykälän 1 momentin loppuosan mukaan korkolaki olisi toissijainen suhteessa muihin korkoa koskeviin säännöksiin. Näitä säännöksiä on selostettu edellä yleisperusteluissa (2.1.1.2.). Kussakin tapauksessa on selvitettävä, voidaanko korkolain säännöksiä soveltaa sellaisiin kysymyksiin, joista erityislainsäädännössä ei ole säännöksiä.

Korkolakia voitaisiin sitä vastoin soveltaa, jos muualla lainsäädännössä viitataan sen säännöksiin tai jos niissä viitataan lailliseen korkoon tai kauppakaaren säännöksiin. Viimeksi mainittujen tilanteiden varalta ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös 13 §:n 2 momenttiin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan sijoitettavaksi lain tahdonvaltaisuutta rajoittava säännös. Sen mukaan korkolaissa säädetty viivästyskorko olisi korkein sallittu korko elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimussuhteissa. Kuluttaja ei voisi tehokkaasti sitoutua maksamaan viivästyskorkoa korkeamman korkokannan mukaan tai aikaisemmasta ajankohdasta lähtien kuin laissa on säädetty eikä myöskään luopua 10 ja 11 §:n mukaisista oikeuksistaan.

Korkolaki olisi pakottava silloin, kun elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välistä suhdetta on arvosteltava kuluttajansuojalain mukaan. Pakottavuuden alaa on kuitenkin jossain määrin laajennettu ja selvennetty kuluttajansuojalakiin verrattuna. Laissa on nimenomaisesti ilmaistu sen olevan pakottavan myös silloin, kun kuluttajan rahavelka liittyy hänen asuntonsa ostoon tai vuokraan. Viimeksi mainituissa tapauksissa laki olisi pakottava myös silloin, kun asunnonhankkijan vastapuolena ei ole elinkeinonharjoittaja. Tämän säännöksen mukaan velallisen katsotaan hankkivan asunnon, jos hän hankkii huoneiston tai talon oman tai perheenjäsentensä asunnoksi. Sen sijaan sijoitustarkoituksessa suoritetut hankinnat eivät olisi pakottavan sääntelyn alaisia. Asunto voidaan hankkia ostamalla asunto-osake, asunto-osuus tai kiinteistö, merkitsemällä osakkeita perustettavassa asunto-osakeyhtiössä taikka vuokraamalla asunto huoneenvuokralain (82/61) tai maanvuokralain (258/66) mukaisesti.

Korkolaki olisi pakottava sekä silloin, kun korkoa koskeva sopimuskohta sisältyy hyödykkeen hankintaa koskevaan sopimukseen, että silloin, kun korosta sovitaan erikseen. Tämä on ilmaistu käyttämällä sanontaa, jonka mukaan velallisen sitoumus liittyy hyödykkeen hankkimista tarkoittavaan sopimukseen. Korkoa koskeva sopimus saatetaan tehdä myös muun elinkeinonharjoittajan kuin sen kanssa, jolta hyödyke hankitaan. Jos määrätyn hyödykkeen hankintaan liittyy toisen elinkeinonharjoit-

tajan kanssa tehty luottosopimus, myös viimeksi mainittu sopimus on pakottavan sääntelyn alainen.

Pykälän 3 momentissa olevan poikkeussäännöksen mukaan lain pakottavuus ei kuitenkaan ulottuisi pankin suoraan velalliselle myöntämään luottoon. Jos elinkeinonharjoittaja siirtää saamisensa pankille, pakottava sääntely sen sijaan koskee myös tätä siirrettyä saamista, koska pankki ei ole myöntänyt kyseessä olevaa luottoa kuluttajalle.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettu sitoumus olisi tehoton vain siltä osin kuin se on kuluttajalle korkolakia ankarampi. Jos kuluttaja esimerkiksi olisi sitoutunut maksamaan viivästyskorkoa 18 prosentin mukaan, voisi velkoja periä korkolain mukaisen viivästyskoron.

Korkolain pakottavuus ei — lain 7 §:n sisältämin poikkeuksin — koskisi elinkeinonharjoittajan velvollisuutta maksaa korkoa. Tämän mukaisesti voitaisiin vapaasti sopia esimerkiksi viivästyskorosta, jonka elinkeinonharjoittaja saattaa olla velvollinen maksamaan kuluttajalle suoritettavalle rahamäärälle. Tällaiseen ehtoon voidaan kuitenkin soveltaa kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n säännöstä.

Lain pakottavuuden kiertämisen estämiseksi 2 momentin toiseen virkkeeseen ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan velalliselta ei myöskään voida periä muita korkolain enimmäiskorkoa ylittäviä juoksevia tai toistuvia eriä, joita sopimuksen mukaan olisi suoritettava maksun viivästyttyä. Säännös koskisi vain viivästystilanteita eikä siis rajoittaisi sopimusvapautta velka-ajalta suoritettavien toistuvien erien, kuten osamaksulisien osalta.

3 §. Velasta maksettava korko. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi luottoajalta maksettavasta korosta. Sen 1 momentissa toistetaan voimassa olevan oikeuden mukainen säännös, jonka mukaan velallinen ei ole velvollinen maksamaan korkoa velan eräpäivää edeltäneeltä ajalta. Säännös on luettava 2 §:n 1 momenttiin otettavaksi ehdotetun säännöksen yhteydessä. Tästä säännöksestä käy ilmi pykälän tahdonvaltaisuus eli se, että koronmaksuvelvollisuus voi syntyä ja yleensä syntyykin osapuolten välisellä sopimuksella. Myös kauppatapa voi muodostaa perusteen velallisen koronmaksuvelvollisuudelle. Varsinkin elinkeinonharjoittajien välisissä suhteissa voidaankin usein pitää koron suorittamista tavanmukaisena. Muu lainsäädäntö voi niin ikään syrjäyttää pykälässä mainitun periaatteen.

Velalle olisi siis maksettava korkoa, jos tästä on sovittu. Sopimuksen voidaan katsoa syntyvän sekä osapuolten nimenomaisin että niiden hiljaisin, toiminnallaan osoittamin tahdonilmaisuin. Usein voidaan osapuolten käyttäytymisestä velkaa annettaessa päätellä, että velka on tarkoitettu korolliseksi.

Jos velka on sovittu korolliseksi, mutta sopimusta koron määrästä ei ole tehty, on velkaa luonnollisesti tämän estämättä pidettävä korollisena. Pykälän 2 momentin mukaan velallisen olisi tällöin maksettava korkoa sen korkokannan mukaan, joka vastaa kulloinkin voimassa olevaa Suomen Pankin peruskorkoa.

Perusajatuksena on, että korko vaihtelee peruskoron muutosten mukaisesti. Mikäli Suomen Pankki korottaa tai alentaa peruskorkoa, kyseessä oleva korko nousee tai alenee säädetyllä tavalla siitä ajankohdasta lukien, joka mainitaan 12 §:n 2 momentissa.

4 §. Viivästyskoron määrä. Lakiehdotuksen 4—11 §:ssä säädettäisiin viivästyskorosta. Säännökset tämän koron määrästä on ehdotuksen mukaan sijoitettu esillä olevaan pykälään. Viivästyskorkoa olisi maksettava 5—9 §:ssä säädetystä päivästä siihen päivään, jona velka maksetaan. Kysymys siitä, milloin velan katsotaan tulleen suoritetuksi, on tällöin ratkaistava yleisten velvoiteoikeudellisten periaatteiden mukaisesti. Velkakirjalain 3 §:stä on katsottu seuraavan, että velkaa on pidettävä maksettuna, kun maksu on tullut velkojalle tai velkojan pankkitilille. Jos velkojan voidaan katsoa esimerkiksi laskuun merkityn pankkisiirtotiliä koskevan maininnan perusteella hyväksyneen pankkisiirroin tapahtuvan maksun, saatetaan kuitenkin suoritushetkenä pitää jo toiseenkin kuin velkojan pankkiin tapahtuvan maksun ajankohtaa.

Myös viivästyskoron korkokanta on osittain sidottu Suomen Pankin peruskorkoon. Ehdotuksen mukaan velallisen on maksun viivästyessä maksettava vivästyskorkoa 16 prosenttia, kuitenkin vähintään sellaisen korkokannan mukaan, joka kuudella prosenttiyksiköllä ylittää kulloinkin voimassa olevan Suomen Pankin peruskoron korkokannan. Myös viivästyneelle määrälle maksettava viivästyskorko saattaisi näin ollen nousta tai alentua Suomen Pankin korottaessa tai alentaessa peruskorkoa.

Lain mukaista viivästyskorkoa laskettaessa ei saa laskea korkoa korolle.

Pykälän 2 momentin mukaan olisi velalle, josta velka-aikana on suoritettava lain mukaista viivästyskorkoa korkeampaa korkoa, myös viivästyksen ajalta maksettava tätä korkeampaa korkoa. Säännös poikkeaa voimassa olevan velkakirjalain 6 §:n 1 momentin säännöksestä sikäli, että viivästyskorkoa ehdotetun säännöksen mukaan maksettaisiin ennen erääntymistä käytetyn perusteen mukaisesti vain, jos lain mukaisen viivästyskoron korkokanta samassa tapauksessa olisi alempi kuin tämä peruste. Pykälän 1 momentin mukaista viivästyskorkoa maksettaisiin siis aina, jos velalle ennen erääntymistä on maksettu tätä alempaa korkoa tai jos velka on ollut koroton.

Ehdotettu 2 momentissa oleva säännös saattaa tulla sovellettavaksi myös kesken viivästysajan kulumista Suomen Pankin alentaessa peruskorkoa siten, että 1 momentin mukaisesti laskettu viivästyskorko alentamisen jälkeen ei enää ole velka-ajalta perityn koron tasolla. Suomen Pankin korottaessa peruskorkoa on päinvastainen siirtyminen 2 momentin soveltamisesta 1 momentin soveltamiseen mahdollinen, jos lain mukaisen viivästyskoron määrä korotuksen johdosta nousee velka-ajalta perityn koron määrää korkeammaksi.

5 §. Viivästyskorko velalle, jonka eräpäivä on määrätty. Ehdotuksessa on säilytetty kauppakaaren jaottelu velkoihin, joiden eräpäivä on määrätty, ja velkoihin, joiden osalta tällaista määräystä ei ole. Koska korkolain mukaan viivästyskoron korkokanta molemmissa tapauksissa olisi sama, erottelun merkitys on tämän lain mukaan kuitenkin pienempi. Ainoastaan ajankohta, josta viivästyskorkoa on maksettava, on erilainen näissä kahdessa eri tapauksessa. Ehdotetun 5 §:n mukaan viivästyskorkoa olisi maksettava eräpäivästä lukien, jos eräpäivä on velallista sitovasti ennalta määrätty. Muissa tapauksissa viivästyskoron laskemisen alkamisajankohta määräytyy 6—9 §:n mukaan.

Pyrittäessä määrittelemään, missä tapauksessa velan eräpäivää on pidettävä ennalta määrättynä, voidaan tukeutua myös kauppakaaren viivästyskorkoa koskevien säännösten tulkinnasta esitettyihin kannanottoihin. On selvää, että velkaa, jonka maksamisen päivämäärä on ennalta sovittu, on pidettävä tällaisena velkana. Lainalle, joka on tiettynä päivänä maksettava takaisin tai kauppahinnalle, joka on maksettava kaupanteon yhteydessä määrättyyn päivään mennessä, on suoritettava viivästyskorkoa näin sovitusta päivästä lähtien.

Eräpäivä voidaan etukäteen määrätä myös muulla tavoin kuin mainitsemalla tietty päivämäärä. Eräpäivää on pidetty määrättynä myös silloin, kun velka on sovittu maksettavaksi esimerkiksi määrätyn ajan kuluttua tietystä tapahtumasta. Jos on etukäteen sovittu, että kauppahinta on maksettava esimerkiksi kymmenen päivän kuluttua myyjän suorituksesta, on erääntymisajankohdan määrittelyä niin ikään pidettävä riittävän selvänä, jotta 5 § olisi sovellettavissa. Milloin velka on maksettava velkojan vaatiessa maksua tai velkojan laskutuksen perusteella, tulevat sen sijaan 6—9 §:n säännökset sovellettaviksi. Vasta laskussa mainittua eräpäivää ei siis voida pitää velallista sitovasti ennalta määrättynä.

Jos velka on sovittu maksettavaksi määrätyn ajan kuluessa, pidetään tämän ajanjakson päättymispäivää velan eräpäivänä. Viivästyskorko on tällöin siis laskettava siitä päivästä, jona velka viimeistään oli maksettava.

Velan eräpäivä saattaa myös olla laissa säädetty. Esimerkkinä mainittakoon työsopimuslain (320/70) 22 §, jonka mukaan työpalkka on maksettava palkanmaksukauden viimeisenä päivänä, jollei toisin ole sovittu. Eräpäivää määriteltäessä on myös otettava huomioon velkakirjalain 5 §:n 2 momentin säännös. Sen mukaan velka, jonka eräpäivä sattuu pyhä-, itsenäisyys- tai vapunpäiväksi, joulu- tai juhannusaatoksi taikka arkilauantaiksi, katsotaan erääntyneeksi vasta seuraavana arkipäivänä. Jos tällaisen velan maksu viivästyy, on viivästyskorko laskettava viimeksi mainitusta päivästä lukien.

Takautumissaatavien osalta on kanssavelallisen velkaa useimmiten pidettävä määrättynä hetkenä erääntyvänä, jos päävelan eräpäivä on määrätty. Velallinen, johon takautumisvaade kohdistetaan, ei tässä tapauksessa siis voi vedota siihen, ettei itse takautumisvelan eräpäivää ole määrätty.

Takaussitoumusten käsittely riippuu sitoumuksen laadusta. Omavelkaisen takauksen osalta voidaan takaajan velkaa pitää määrättynä hetkenä erääntyvänä, jos päävelan eräpäivä on määrätty. Sen sijaan laillisen takaajan velvollisuus maksaa viivästyskorkoa määräytyy 6—9 §:n mukaan.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi erityissäännös sen tapauksen varalta, että velka perustuu velallisen tilintekovelvollisuuteen. Tällöin viivästyskorkoa olisi maksettava tilintekopäivästä lukien tai, jollei tiliä ole tehty oikeassa ajassa, siitä kun se olisi viimeistään ollut tehtävä.

Säännöksen soveltamisalan kannalta on tilintekovelvollisuuden käsite keskeinen. Säännös kattaa kaikki tapaukset, joissa jonkun henkilön on tehtävä tili velastaan. Tavallisimmin säännös ehkä tulee sovellettavaksi erilaisten toimeksisaajien, kuten kauppa-agentin, asianajajan tai muun vastaavan henkilön velkoihin päämiehelleen. Tilintekovelvollisuus saattaa syntyä myös muissa tilanteissa, esimerkiksi jonkun pitäessä jostain syystä hallussaan toisen henkilön omaisuutta. Tilintekovelvollisuuteen liittyvää viivästyskorkosäännöstä on myös sovellettava esimerkiksi holhoojan tai uskotun miehen tilintekoon.

Korkolakiin ei ole ehdotettu otettavaksi säännöstä siitä ajasta, jona tili on tehtävä. Tämä kysymys ratkeaa muualla laissa tai oikeusjärjestyksessä olevien, usein vain määrättyihin tilintekovelvollisiin soveltuvien, säännösten ja periaatteiden pohjalta.

Korkolaissa ei myöskään ehdoteta säänneltäväksi tilintekovelvollisen velvollisuutta maksaa korkoa tai vastaavaa hyvitystä ajalta ennen tilintekovelvollisuuden syntymistä. Kysymys siitä, onko toimitsijan tai muun vastaavan henkilön sijoitettava päämiehen varoja korkoa tuottavalla tavalla ja pitääkö tämän velvollisuutensa laiminlyöneen toimitsijan korvata aiheuttamansa korkotappio, on siten ratkaistava muiden säännösten pohjalta.

6 §. Viivästyskorko velalle, jonka eräpäivää ei ole määrätty. Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös viivästyskoron laskemisen alkamisajankohdasta silloin, kun velan eräpäivää ei ole ennalta määrätty. Pääsäännön mukaan viivästyskorko olisi tällöin maksettava siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut päivästä, jona velkoja lähetti velalliselle laskun tai muutoin vaati määrätyn rahamäärän suorittamista sekä ilmoitti maksun laiminlyöntiin liittyvästä koronmaksuvelvollisuudesta. Tätä sääntöä sovellettaisiin esimerkiksi silloin, kun kauppahinta tai korjauspalkkio maksetaan laskutuksen perusteella eikä eräpäivää ole velallista sitovasti ennalta määrätty kauppa- tai korjaussopimuksessa. Pelkkää laskussa mainittua eräpäivää ei pidetä ennalta määrättynä. Säännöstä sovellettaisiin myös velkakirjaan, joka on maksettava vaadittaessa. Velkakirjalain 5 §:n 1 momentin mukaisesti olisi säännöstä siten sovellettava myös velkaan, jonka erääntymisajasta ei ole sovittu.

Tilanteessa, jossa maksun vastaanottaneen henkilön on palautettava vastaanottamansa rahasuoritus sopimuksen purkamisen tai muun vastaavan syyn vuoksi, palautussuoritukselle yleensä ei ole ennalta määrätty mitään eräpäivää. Tällaisessa tapauksessa viivästyskorkoa on näin ollen suoritettava 6 §:ssä säädetyn ajan kuluttua korkovaatimuksen sisältävän palautusvaateen esittämisestä.

Jotta velalliselle syntyisi velvollisuus maksaa viivästyskorkoa, edellytetään ensinnäkin, että velkoja on lähettänyt hänelle laskun tai vaatinut määrätyn rahamäärän suorittamista muulla tavoin. Vaatimus voidaan esittää myös puhelimitse tai muuten suullisesti. Velkojalla on kuitenkin todistustaakka siitä, että vaatimus on esitetty. Velkojan on myös näytettävä, milloin vaatimus on esitetty tai lasku on lähetetty. Laskun päiväystä ei sinänsä voida pitää riittävänä näyttönä siitä, että lasku on lähetetty velalliselle päiväyksen osoittamana ajankohtana.

Velkojan vaatimuksen tulee koskea määrättyä rahamäärää. Vaatimuksen yksilöintiä koskevaa edellytystä ei kuitenkaan tule tulkita liian ankarasti. Yleensä on pidettävä riittävänä, että vaatimus on sillä tavalla määritelty, että velallinen sen perusteella kykenee velkansa maksamaan.

Toisena edellytyksenä viivästyskorkoa koskevan maksuvelvollisuuden syntymiselle olisi velkojan ilmoitus maksun laiminlyöntiin liittyvästä koronmaksuvelvollisuudesta. Riittävänä ilmoituksena voidaan pitää mainintaa siitä, että velkoja tulee vaatimaan viivästyskorkoa maksun viivästyessä. Velkojan ei sitä vastoin tarvitse ilmoittaa vaadittavan viivästyskoron määrää.

Jotta maksuvelvollisuudestaan tietämättömälle velalliselle ei voisi syntyä velvollisuutta maksaa viivästyskorkoa, ehdotetussa pykälässä on vielä mainittu lisäedellytys, jonka mukaan velallinen ei edellä mainituista säännöksistä huolimatta ole velvollinen maksamaan viivästyskorkoa ajalta ennen laskun tai vaatimuksen saapumista hänelle. Jos velkojan lasku esimerkiksi postilakon tai muun syyn vuoksi saapuu velalliselle vasta kahden kuukauden kuluttua

sen lähettämisestä, velallisen velvollisuus maksaa viivästyskorkoa syntyy sillä hetkellä, kun hän vastaanottaa laskun. Tästä säännöksestä seuraisi myös, ettei viivästyskorkoa laskun perusteella tule laisinkaan maksaa, jos lasku katoaa postissa ja jää saapumatta velalliselle. Säännöstä sovellettaessa voidaan lähtökohtana pitää sitä, että Suomen postinkulku on suhteellisen varmaa. Velkojan osoittaessa lähettäneensä laskun ei velallisen pelkkää väitettä siitä, ettei lasku ole hänelle saapunut, yleensä voida pitää riittävänä edellytyksenä puheena olevan säännöksen soveltamiselle.

Yleisistä periaatteista seuraa, ettei velallinen voi nojautua siihen, ettei lasku ole hänelle ajoissa saapunut, jos tämä johtuu esimerkiksi siitä, että hän on ilmoittanut väärän laskutusosoitteen velkojalle.

7 §. Viivästyskorko korvausvelalle. Pykälään ehdotetaan otettavaksi erityissäännös viivästyskorosta, joka liittyy vahingonkorvaukseen tai vastaavanlaiseen velkaan, jonka määrän ja perusteen toteaminen edellyttää erityistä selvitystä. Säännös koskee pääasiassa sopimussuhteissa ja sopimussuhteiden ulkopuolella syntyviä vahingonkorvaussaamisia sekä vakuutuksen perusteella maksettavia korvauksia. Tällaiselle korvausvelalle viivästyskorkoa olisi maksettava siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut päivästä, jona velkoja esitti velalliselle vaatimuksensa sekä korvauksen perustetta ja määrää koskevan selvityksen. Velkojan ei tässä tapauksessa tarvitse ilmoittaa velalliselle maksun laiminlyöntiin liittyvästä koronmaksuvelvollisuudesta eikä myöskään yksilöidä vaatimuksensa määrää, jotta viivästyskorko tulisi kysymykseen. Kun säännöksessä puhutaan vaatimuksen esittämisestä, viivästyskoron alkamishetki ei määräydy postitse lähetetyn vaatimuksen lähettämispäivän mukaan vaan sen päivän mukaan, jona vaatimus on saapunut velalliselle.

Velkojan antamassa selvityksessä on esitettävä ne tapaukseen liittyvät tosiasiat, jotka ovat tarpeen velan määrän ja perusteen — esimerkiksi velallisen tuottamuksen — arvioimiseen. Sen sijaan velkojan ei tarvitse selvittää tapauksen oikeudellista puolta.

Velkojan selvityksen ei tarvitse olla täydellinen. On riittävää, että hän esittää sellaisen selvityksen, jota häneltä kohtuudella voidaan vaatia ottaen huomioon myös velallisen mahdollisuudet hankkia selvitys. Harkittaessa selvityksen riittävyyttä on kiinnitettävä huomiota sekä molempien osapuolten asiantuntemukseen että heidän taloudellisiin ja organisatorisiin mahdollisuuksiinsa selvittää asia. Jos velkojan on vaikea esittää parempaa selvitystä kuin hän on tehnyt pyytämättä asiantuntijan apua, josta aiheutuu liiallisia taloudellisia uhrauksia, velallinen ei voi vedota selvityksen riittämättömyyteen, jos hänen on suhteellisen helppoa oman asiantuntemuksensa tai organisaationsa turvin hankkia tarvitsemansa lisäselvitykset. Erityisesti vakuutuksenantajat ovat usein siinä asemassa, että niiltä voidaan vaatia jonkinasteista selonottoa vakuutuksenottajien tai muitten vahingonkärsijöiden esittäessä perusteltuja vaatimuksia.

Jos selvitystä on pidettävä edellä mainituin perustein puutteellisena ainoastaan velan määrän toteamiseksi, olisi velallisen kuitenkin suoritettava se osa velastaan, jota kohtuudella voidaan pitää selvitettynä. Muutoin viivästyskorkoa on maksettava tälle osalle velkaa siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut päivästä, jolloin vaatimus ja selvitys esitettiin. Harkittaessa, mitä osaa velasta voidaan pitää kohtuudella selvitettynä, on kiinnitettävä huomiota samoihin näkökohtiin kuin arvioitaessa selvityksen riittävyyttä edellä sanotun mukaisesti.

Mainitut korvausvelkaa koskevat säännökset olisivat sikäli pakottavia, ettei välipuhe, joka näissä tapauksissa pidentää velallisen maksuaikaa, ole pätevä. Sen sijaan tämä säännös ei estä osapuolia sopimasta esimerkiksi lakimääräistä pienemmästä viivästyskorosta. Jos viivästyskorkoa tuntuvasti alentamalla pyritään tekemään maksuvelvollisuuden ajankohtaa koskeva säännös vaikutuksettomaksi, voidaan tällainen sopimus kuitenkin yleensä sovitella. Pakottavuus koskisi vain ennen korvausvelvollisuuden syntymistä tehtyä sopimusta, esimerkiksi vakuutussopimukseen otettua lauseketta. Sen sijaan korkolaki ei estäisi osapuolia vahingon tapahduttua sopimasta viivästyskoron laskemisen alkamisajankohdasta. Säännös ei luonnollisesti myöskään pakota velkojaa vaatimaan viivästyskorkoa, jos hän katsoo tarkoituksenmukaiseksi luopua tällaisesta vaatimuksesta.

Säännökset vahingonkorvaukselle maksettavan viivästyskoron alkamishetkestä koskevat vain vaatimuksen esittämishetkellä erääntyneitä eriä. Velallisen ollessa velvollinen maksamaan elinkorkoa tai muita jatkuvia korvauseriä myöhemmin erääntyville erille on luonnollises-

ti maksettava viivästyskorkoa vasta niiden eräpäivästä 5 §:n 1 momentin mukaisesti.

8 §. Viivästyskorko tahallisella rikoksella aiheutetun vahingon korvaukselle. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi erityissäännös tahallisella rikoksella aiheutetun vahingon korvaukselle maksettavasta viivästyskorosta. Viivästyskorkoa olisi maksettava siitä lähtien, kun vahinko tapahtui, eli siitä, kun rikoksen vahingolliset seuraukset kohdistuivat velkojaan. Vaikka vahingon tapahtuminen ei ole täysin yksiselitteinen käsite, koronmaksuvelvollisuuden kytkemistä tähän ajankohtaan on pidetty mahdollisena, koska samaa käsitettä on käytetty myös vanhentumisajan alkukohtana esimerkiksi vahingonkorvauslain (412/74) 7 luvun 2 §:ssä.

9 §. Viivästyskoron maksuvelvollisuuden alkamisajankohta eräissä tapauksissa. Pykälään sisältyy säännös eräänlaisesta oikeudenkäyntikorosta. Viivästyskorko on sen mukaan 6 ja 7 §:n säännösten sitä estämättä laskettava viimeistään siitä päivästä, jona velan maksua koskeva haaste, lainhaku tai maksamismääräyshakemus annettiin velalliselle tiedoksi, tai, jos vaatimus on esitetty vasta oikeudenkäynnissä vaatimuksen esittämisajankohdasta lukien. Viivästyskorkoa olisi siis tästä päivästä lähtien maksettava myös siinä tapauksessa, ettei velallinen ollut esittänyt kohtuullisen riittävää vahingonkorvaussaamista koskevaa selvitystä ennen oikeudenkäynnin alkua. Säännöksen soveltaminen merkitsisi näin ollen, että viivästyskorkoa lasketaan aikaisemmasta ajankohdasta kuin siitä, joka seuraisi 6 ja 7 §:n säännöksistä.

Säännös ei koske 5 §:ssä tarkoitettuja tapauksia. Jos eräpäivä on määrätty ja velka erääntyy vasta haasteen tiedoksiantopäivän jälkeen, viivästyskorko lasketaan eräpäivästä.

10 §. Vapautumisperusteet. Pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset velkojan viivästyksen ja eräitten maksuesteiden vaikutuksesta velallisen velvollisuuteen maksaa viivästyskorkoa.

Velkojan viivästystä koskeva 1 momentin säännös on asiallisesti samansisältöinen kuin voimassa oleva velkakirjalain 6 §:n 3 momentin säännös. Jos syy siihen, ettei velallinen ole ajoissa maksanut velkaansa, on velkojan puolella, velallinen ei olisi eräpäivän jälkeen velvollinen maksamaan korkoa pitemmältä ajalta kuin siitä päivästä lukien, jolloin este velallisen tieten on lakannut. Siltä ajalta, jona velallinen on mainitulla perusteella ollut estynyt maksamaan velkansa, hänen ei tarvitse maksaa viivästyskorkoa eikä myöskään muuta korkoa. Velka muuttuu korottomaksi velkojan viivästyksen ajaksi.

Velkoja voi joutua viivästykseen monella eri tapaa. Hän voi laiminlyödä tarpeelliset valmistelutoimet, esimerkiksi jättää tekemättä ilmoituksen uudesta asuinpaikastaan, jättää suorituksen noutamatta, milloin hän on velvollinen niin tekemään, tai jättää määräämättä maksettavan summan, milloin tämän asian määrääminen kuuluu hänelle. Esillä oleva säännös soveltuu kaikkiin näihin tapauksiin. Edelleen sitä olisi sovellettava esimerkiksi silloin, kun velallinen ei maksa velkaansa, koska velkoja maksutilaisuudessa kieltäytyy palauttamasta velalliselle tämän antamaa juoksevaa velkakirjaa tai antamasta velalliselle kuittia tämän maksusta. On selvää, että myyjän viivästyksestä aiheutuva kauppahinnan maksun viivästyminen ei myöskään voi aiheuttaa ostajalle velvollisuutta maksaa kauppahinnalle viivästyskorkoa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säänneltäväksi eräiden maksuesteiden vaikutuksia. Säännös koskisi lain säännöksen johdosta tai yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytymisen taikka muun sellaisen ylivoimaisen esteen vuoksi tapahtuneita viivästyksiä. Säännöksessä tarkoitettuja esteitä ovat esimerkiksi tietyt rahasuoritukset kieltävä lainsäädäntö ja pankkialan lakko. Muut kuin laissa mainitut esteet eivät yleensä vapauta velallista suorittamasta viivästyskorkoa.

Ehdotettu maksuesteitä koskeva säännös poikkeaa velkojan viivästystä koskevasta säännöksestä sikäli, että este poistaa vain viivästyskorkoa koskevan maksuvelvollisuuden. Jos velka oli korollinen ennen eräpäivää, velallinen on esteen vaikutusajalta velvollinen suorittamaan samaa korkoa kuin ennen velan erääntymistäkin. Säännös onkin tämän vuoksi merkityksetön tapauksissa, joissa velka-ajan korko on korkeampi kuin lain mukainen viivästyskorko, jolleivät osapuolet ole sopineet erityisestä vielä korkeammasta viivästyskorosta.

11 §. Viivästyskoron sovittelu. Pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi viivästyskorkoa koskeva sovittelusäännös. Sen mukaan viivästyskorkoa voitaisiin eräissä tapauksissa sovitella, jos velallisella on katsottava olleen perusteltu

aihe kieltäytyä maksamasta velkaansa tai jos maksun viivästyminen on johtunut maksuvaikeuksista, joihin velallinen sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiallisesti omatta syyttään on joutunut. Sovittelusäännös poikkeaa yleisistä sopimusoikeuden alalla voimassa olevista sovittelusäännöksistä siten, että tässä yleensä ei ole kyse sopimuksen sovittelusta, vaan lain soveltamisesta johtuvan tuloksen tarkistamisesta yksittäistapauksessa.

Sovittelusäännöksen soveltamisala olisi sama kuin korkolain pakottavuutta koskevan 2 §:n 2 momentin soveltamisala. Lain mukaista viivästyskorkoa voitaisiin siten sovitella vain niissä elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien taikka asunnonhankkijoiden ja myyjien tai vuokranantajien välisissä suhteissa, joista on ollut puhe viimeksi mainitussa lainkohdassa. Viivästyskorkoa koskevan sopimuksen sovittelu ei näissä tapauksissa yleensä ole tarpeen lain pakottavuuden vuoksi. Muissa tapauksissa voidaan viivästyskorkoa koskevaa sopimusta sovitella yleisten sopimuksen sovittelua koskevien periaatteiden nojalla.

Sovittelu tulisi pykälän mukaan kysymykseen ensinnäkin, jos velallisella on katsottava olleen perusteltu aihe kieltäytyä maksamasta velkaansa. Jos velallisen maksuvelvollisuus on jollakin tavoin epäselvä, hänellä voidaan joskus katsoa olevan perusteltu aihe odottaa tuomioistuimen päätöstä ennen velan maksamista. Arvosteltaessa kysymystä, onko velallisella ollut mainitunlainen perusteltu aihe, on kiinnitettävä huomiota objektiivisiin seikkoihin eikä pelkästään velallisen subjektiiviseen mielipiteeseen.

Sovittelu olisi mahdollinen myös, jos maksun viivästyminen on johtunut maksuvaikeuksista, joihin velallinen sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiallisesti omatta syyttään on joutunut. Tässä kohdin on käytetty samaa ilmaisua kuin osamaksukaupasta annetun lain (91/66) 2 §:n 2 momentissa. Säännöksen mukaan ei edellytetä velallisen maksukyvyttömyyttä. Viivästyskorkoa voidaan sovitella jo silloin, kun velkaa ei ole voitu oikeassa ajassa maksaa vaarantamatta velallisen ja hänen perheensä kohtuullisia asumis- ja muita elinolosuhteita.

12 §. Ilmoitus korkokantojen muuttumisesta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi laissa mainittujen korkokantojen muutosta koskevan ilmoituksen julkaisemisesta sekä uusien korkokantojen voimaantulon ajankohdasta.

Suomen Pankki velvoitettaisiin julkaisemaan Suomen säädöskokoelmassa ilmoituksen korkolain mukaisten korkokantojen uudesta tasosta pankin päätettyä muuttaa peruskorkoa. Ilmoituksessa on mainittava 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun, velasta maksettavan koron eli peruskoron uusi korkokanta sekä 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun viivästyskoron peruskorkoa koskevasta päätöksestä johtuva uusi korkokanta.

Suomen Pankin olisi huolehdittava ilmoituksen julkaisemisesta viivytyksettä, kuitenkin kahden viikon kuluessa peruskoron muuttamista koskevan päätöksen tekemisestä. Uusia korkokantoja olisi pykälän 2 momentin mukaan sovellettava vasta tätä ilmoitusta seuraavan kalenterikuukauden alusta. Tämä merkitsee käytännössä, että uuden peruskoron voimaantulo ja uusien korkolain mukaisten korkokantojen voimaantulo saattavat tapahtua eri päivinä. Uusien korkokantojen soveltamisen helpottamiseksi olisi ilmoituksessa mainittava se päivämäärä, josta lukien näitä korkokantoja olisi sovellettava.

13 §. Voimaantulo. Pykälään sisältyy tavanomainen lain voimaantuloa koskeva säännös.

Lakia ei sovellettaisi taannehtivasti ennen lain voimaantuloa annettuun sitoumukseen koron maksamisesta. Lain pakottavat säännökset vaikuttavat siten vain sellaisiin viivästyskorkoa koskeviin välipuheisiin, jotka on tehty vasta lain tultua voimaan. Jos aiemmin solmittu sopimus uudistetaan lain tultua voimaan, lakia voidaan soveltaa tähän sopimukseen.

Jos maksu on viivästynyt lain tullessa voimaan, lasketaan viivästyskorko viivästyshetkellä voimassa olleiden säännösten perusteella maksuhetkeen saakka. Juokseva viivästyskorko ei siis kohoa lain tullessa voimaan.

Pykälän 3 momentin säännöksen mukaan tulee Suomen Pankin ennen lain voimaantuloa tehdä 12 §:n mukainen lain voimaan tullessa sovellettavia korkokantoja koskeva ilmoitus.

1.2. Laki kauppakaaren 9 luvun 12 §:n muuttamisesta

Kauppakaaren 9 luvun 12 §:n säännös osoituskirjan antajan vastuusta siitä, että osoituskirjan saaja saa maksua osoituskirjan nojalla, sisältää myös viivästyskorkoa koskevan maininnan, joka ehdotetaan korvattavaksi viittauk-

sella korkolain 4 §:ään. Muita muutoksia pykälään ei ehdoteta tehtäväksi.

1.3. Laki velkakirjalain 6 §:n muuttamisesta

Velkakirjalain velallisen viivästystä koskeva 6 § jää korkolain säätämisen jälkeen tarpeettomaksi. Se ehdotetaan selvyyden vuoksi korvattavaksi viittauksella korkolakiin.

1.4. Laki vakuutussopimuslain 24 §:n muuttamisesta

Säännökset vakuutuksenantajan maksuvelvollisuuden täyttämisen ajasta ja hänen velvollisuudestaan maksaa viivästyskorkoa käyvät pääosiltaan ilmi korkolain 7 §:stä. Vakuutuksenantajan maksuvelvollisuuden täyttämisen aikaa koskeva vakuutussopimuslain 24 §:n säännös voidaan tämän vuoksi korvata viittauksella korkolakiin.

2. Voimaantulo

Ehdotettujen lakien voimaansaattaminen ei edellytä yrityksiltä eikä yksityisiltä henkilöiltä mitään laajempia varautumistoimenpiteitä, minkä vuoksi se voidaan saattaa voimaan pikaisesti hyväksymisen jälkeen. Voimaantuloajankohdaksi on suunniteltu vuoden 1982 syyskuun 1 päivää.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Korkolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Rahavelalle maksettavasta korosta säädetään tässä laissa.

Tätä lakia ei sovelleta julkisoikeudellisesta perusteesta johtuvaan velkasuhteeseen eikä lakisääteiseen eläkevakuutukseen.

2 §

Tahdonvaltaisuus

Velvollisuus maksaa korkoa määräytyy tämän lain mukaan, jollei muuta johdu velallisen sitoumuksesta tai kauppatavasta taikka toisin ole säädetty.

Jos velallisen sitoumus liittyy sopimukseen, jonka perusteella velallinen ostamalla tai vuokraamalla hankkii asunnon taikka elinkeinonharjoittajalta hankkii muita hyödykkeitä pääasiallisesti henkilökohtaista tarvettaan varten tai yksityisessä taloudessaan käytettäväksi, sitoumus on tehoton siltä osin kuin hän olisi velvollinen maksamaan enemmän viivästyskorkoa kuin 4—11 §:ssä säädetään. Jos velallinen näissä tapauksissa on viivästyksen varalta sitoutunut viivästyskoron sijasta tai sen lisäksi maksamaan provisiota, palkkiota tai vastaavaa toistuvaa suoritusta, sitoumus on tehoton siltä osin kuin viivästyskoron ja mainitun suorituksen yhteenlaskettu määrä ylittää 4—11 §:n mukaan lasketun koron.

Mitä 2 momentissa on säädetty, ei koske pankin velalliselle myöntämää luottoa.

3 §

Velasta maksettava korko

Velallinen ei ole velvollinen maksamaan korkoa velan eräpäivää edeltäneeltä ajalta.

Jos velasta on sovittu maksettavaksi korkoa korkokantaa kuitenkaan määräämättä, velallisen on maksettava korkoa Suomen Pankin kulloinkin voimassa olevaa peruskorkoa vastaavan korkokannan mukaisesti.

4 §

Viivästyskoron määrä

Velan maksun viivästyessä velallisen on maksettava viivästyskorkoa viivästyneelle määrälle 16 prosenttia kuitenkin siten, että viivästyskoron korkoprosentti ylittää aina vähintään kuudella prosenttiyksiköllä kulloinkin voimassa

olevan Suomen Pankin peruskoron korkokannan.

Milloin 1 momentin mukaan määräytyvä viivästyskorko on alempi kuin velalle eräpäivää edeltäneeltä ajalta maksettava korko, viivästyskorkoa on maksettava saman perusteen mukaan kuin ennen eräpäivää.

5 §

Viivästyskorko velalle, jonka eräpäivä on määrätty

Jos velan eräpäivä on velallista sitovasti ennalta määrätty, viivästyskorkoa on maksettava eräpäivästä lukien.

Tilintekovelvollisuuteen perustuvalle toimitsijan tai muun velalle on maksettava viivästyskorkoa tilintekopäivästä. Jollei tilitystä ole tehty oikeassa ajassa, viivästyskorkoa on maksettava siitä päivästä, jona se olisi ollut viimeistään tehtävä.

6 §

Viivästyskorko velalle, jonka eräpäivää ei ole määrätty

Jollei eräpäivää ole velallista sitovasti ennalta määrätty, viivästyskorkoa on maksettava siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut päivästä, jona velkoja lähetti velalliselle laskun tai muutoin vaati määrätyn rahamäärän suorittamista sekä ilmoitti maksun laiminlyöntiin liittyvästä koronmaksuvelvollisuudesta. Velallinen ei kuitenkaan ole velvollinen maksamaan viivästyskorkoa ajalta ennen laskun tai vaatimuksen saapumista hänelle.

7 §

Viivästyskorko korvausvelalle

Vahingonkorvaukselle tai vastaavanlaiselle velalle, jonka määrän ja perusteen toteaminen edellyttää erityistä selvitystä, viivästyskorkoa on maksettava siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut päivästä, jona velkoja esitti vaatimuksensa sekä sellaisen korvauksen perustetta ja määrää koskevan selvityksen, jota häneltä kohtuudella voidaan vaatia ottaen huomioon myös velallisen mahdollisuudet hankkia selvitys. Jos selvitystä on pidettävä riittämättömänä ainoastaan velan määrän osalta, viivästyskorkoa on kuitenkin maksettava sille velan määrälle, jota kohtuudella voidaan pitää selvitettynä.

Ennen korvausvelvollisuuden syntymistä tehty sopimus, jonka mukaan viivästyskoron laskeminen alkaisi myöhemmästä ajankohdasta kuin 1 momentissa on säädetty, on tehoton.

8 §

Viivästyskorko tahallisella rikoksella aiheutetun vahingon korvaukselle

Tahallisella rikoksella aiheutetun vahingon korvaukselle viivästyskorkoa on maksettava vahingon tapahtumisesta lähtien.

9 §

Viivästyskoron maksamisvelvollisuuden alkamisajankohta eräissä tapauksissa

Edellä 6 ja 7 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa viivästyskorkoa on kuitenkin maksettava viimeistään siitä päivästä, jona velan maksua koskeva haaste, lainhaku tai maksamismääräyshakemus annettiin velalliselle tiedoksi, tai, jos vaatimus esitetään oikeudenkäynnin aikana, sen esittämisestä lukien.

10 §

Vapautumisperusteet

Milloin velkaa ei ole voitu velkojasta johtuvasta syystä maksaa oikeassa ajassa, velallinen ei ole velvollinen eräpäivän jälkeen maksamaan korkoa pitemmältä ajalta kuin siitä päivästä, jona este velallisen tieten on lakannut.

Jos maksu viivästyy lain säännöksen johdosta tai yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytymisen taikka muun senkaltaisen ylivoimaisen esteen vuoksi, velallinen on tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta velvollinen maksamaan ainoastaan sellaista korkoa, jota hänen tuli suorittaa maksun erääntymistä edeltäneeltä ajalta.

11 §

Viivästyskoron sovittelu

Viivästyskorkoa voidaan 2 §:n 2 momentissa mainituissa tapauksissa sovitella, jos velallisella on katsottava olleen perusteltua aihetta kieltäytyä maksamasta velkaansa tai jos maksun viivästyminen on johtunut maksuvaikeuksista, joihin velallinen sairauden, työttömyyden tai muun erityisen seikan vuoksi pääasiallisesti omatta syyttään on joutunut.

12 §

Ilmoitus korkokantojen muuttamisesta

Suomen Pankin on kahden viikon kuluessa peruskoron muuttamista koskevan päätöksen tekemisestä julkaistava ilmoitus 3 §:n 2 momentissa ja 4 §:n 1 momentissa tarkoitetusta korkokannasta Suomen säädöskokoelmassa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja korkokantoja on sovellettava ilmoituksen julkaisemista seuraavan kalenterikuukauden 1 päivästä.

13 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 . Sillä kumotaan kauppakaaren 9 luvun 8 ja 10 §. Lakia ei kuitenkaan sovelleta ennen lain voimaantuloa annettuun sitoumukseen koron maksamisesta eikä maksuun, joka lain tullessa voimaan oli viivästynyt.

Jos laissa tai asetuksessa on viitattu säännökseen, jonka sijaan on tullut tämän lain säännös, on viimeksi mainittua sovellettava.

Ennen lain voimaantuloa on julkaistava 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta vastaava ilmoitus.

2.

Laki

kauppakaaren 9 luvun 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kauppakaaren 9 luvun 12 §, sellaisena kuin se on 18 päivänä toukokuuta 1973 annetussa laissa (390/73), näin kuuluvaksi:

12 §

Jos joku on osoitettu saamaan maksun nimetyltä henkilöltä eikä sitä häneltä saa, on osoituskirjan antajan suoritettava maksu korkolain (/) 4 §:n mukaisine korkoineen, jollei osoituskirjan saajan todisteta olevan vastuussa siitä, ettei maksua ole suoritettu oikeassa ajassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

3.

Laki

velkakirjalain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 31 päivänä heinäkuuta 1947 annetun velkakirjalain (622/47) 6 § näin kuuluvaksi:

6 §

Velalle maksettavasta korosta ja viivästyskorosta säädetään korkolaissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

4.

Laki

vakuutussopimuslain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 12 päivänä toukokuuta 1933 annetun vakuutussopimuslain (132/33) 24 § näin kuuluvaksi:

24 §

Vakuutuksenantajan maksuvelvollisuuden täyttämisen ajasta ja hänen velvollisuudestaan maksaa viivästyskorkoa säädetään korkolaissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Helsingissä 18 päivänä syyskuuta 1981

Tasavallan Presidentin estyneenä ollessa

Pääministeri

MAUNO KOIVISTO

Oikeusministeri *Christoffer Taxell*

Liite

2.

Laki
kauppakaaren 9 luvun 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kauppakaaren 9 luvun 12 §, sellaisena kuin se on 18 päivänä toukokuuta 1973 annetussa laissa (390/73), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
12 §.	12 §
Jos joku on osoitettu saamaan maksun nimetyltä henkilöltä eikä sitä häneltä saa, on osoituskirjan antajan suoritettava maksu kuuden prosentin korkoineen, mikäli osoituskirjan saajan ei todisteta olevan vastuussa siitä, ettei maksu ole oikeassa ajassa tapahtunut.	Jos joku on osoitettu saamaan maksun nimetyltä henkilöltä eikä sitä häneltä saa, on osoituskirjan antajan suoritettava maksu *korkolain (/) 4 §:n mukaisine* korkoineen, *jollei* osoituskirjan saajan todisteta olevan vastuussa siitä, ettei *maksua* ole *suoritettu* oikeassa ajassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

3.

Laki
velkakirjalain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 31 päivänä heinäkuuta 1947 annetun velkakirjalain (622/47) 6 § näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
6 §.	6 §
Velkakirjassa määrätty korko on, milloin velan määräaikainen maksu laiminlyödään, suoritettava, jollei erityisestä viivästyskorosta ole sovittu, saman perusteen mukaan kuin ennen erääntymistäkin. Jollei koronmaksusta ole sovittu, on sen suorituksesta noudatettava kauppakaaren 9 luvun 10 §:n säännöksiä. Milloin velkojasta johtuu, ettei velkaa ole voitu aikanaan maksaa, älköön velallinen olko velvollinen erääntymispäivän jälkeen maksamaan korkoa pitemmältä ajalta kuin siitä päivästä lukien, jolloin este velallisen tieten on lakannut.	*Velalle maksettavasta korosta ja viivästyskorosta säädetään korkolaissa (/).*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

4.

Laki

vakuutussopimuslain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 12 päivänä toukokuuta 1933 annetun vakuutussopimuslain (132/33) 24 § näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

24 §.

Ellei vakuutussopimuksessa ole määrätty, milloin vakuutuksenantajan on täytettävä vakuutustapahtumasta johtuva maksuvelvollisuutensa, on se tehtävä yhden kuukauden kuluessa siitä, kun hän on saanut ilmoituksen vakuutustapahtumasta. Sikäli kuin maksuvelvollisuus riippuu 22 §:ssä mainitusta selvityksestä, älköön suoritusta kuitenkaan vaadittako, ennenkuin neljätoista päivää on kulunut selvityksen toimittamisesta.

Vakuutuksenantaja älköön vedotko välipuheeseen, jonka mukaan maksuaika olisi riippuvainen hänen päätöksestään tai siitä, että hänet on laillisella tuomiolla velvoitettu suorittamaan maksu.

Ehdotus

24 §

Vakuutuksenantajan maksuvelvollisuuden täyttämisen ajasta ja hänen velvollisuudestaan maksaa viivästyskorkoa säädetään korkolaissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

1680011852